

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

פענוח הערות ומראי-מקומות לקוטי שיחות חלק כד כי תצא שיחה א

פרשתינו פרק כו פסוק יח ויהי ה' האמירך היום להיות לך לעם סגלה
באשר דבר-לך ולשאר כל-מדותיו:

אומר, שמעו שמים והאזיני ארץ כי ה' דבר (ישעיה א)
והיכן דבר – האזינו השמים ואדברה (דברים לב).

לשון הילקוט שימוני רמז רז. והיה כי תבאו אל הארץ
תלה הכתוב לעבודה הזאת מביאתן לארץ ולהלן כאשר
דבר והיכן דבר והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי
וגו'. כיוצא בו הוא אשר דבר ה' שבתון והיכן דבר והיה
ביום הששי והכינו וגו'. כיוצא בו הוא אשר דבר ה'
לאמר בקרובי אקדש והיכן דבר ונועדתי שמה לבני
ישראל. כיוצא בו פחדכם ומוראכם יתן ה' אלהיכם וגו'
והיכן דבר את אימתי אשלח לפניך. כיוצא בו כי ירחיב
ה' אלהיך את גבולך וגו' והיכן דבר כי אוריש גוים מפניך
(ושתי) [והרחבתי] את גבולך. כיוצא בו כי ה' אלהיך
ברכך וגו' והיכן דבר ברוך תהיה מכל העמים. כיוצא בו
וה' האמירך היום והיכן דבר את ה' האמרת היום וגו'.
כיוצא בו ולתתך עליון על כל וגו' והיכן דבר ונתנך ה'
לראש וגו'.

מכילתא דפוס האראוויטץ. ולהיותך עם קדוש וגו'
כאשר דבר והיכן דבר והייתם לי קדושים. {רש"י כי
תבוא שם}

(5) רש"י דפוס ראשון.... לי נראה שהיה לשון המשכה
והבדלה הבדלתי לך מאלהי הנכר להיות לך לשם והוא
הפרישך אילו מעמי הערץ להיות לך לעם סגולה כאשר
דיבר לך * והיכן דבר * והייתם לי סגולה מכל העמים
ולהיותך עם קדוש כאשר דבר * והיכן דבר והייתם לי
קדושים .

(1) פרשתינו כו יח. ויהי ה' האמירך היום להיות לך לעם
סגלה באשר דבר-לך ולשאר כל-מדותיו:

רש"י שם. כאשר דבר לך. והייתם לי סגלה:

**(2) ועתה אם-שמעו תשמעו בקלי ושמרתם את-בריתי
והייתם לי סגלה מכל-העמים כילי כלהארץ:**

פרשתינו שם פסוק יט. ולתתך עליון על כל-הגוים אשר
עשה ליהודה ולשם ולתפארת ולהיותך עם-קדוש ליהודה
אלהיך באשר דבר:

רש"י ד"ה ולהיותך עם קדוש ... כאשר דבר. והייתם
לי קדושים (שמות כ', כ"ו):

(3) ויקרא כ כו. והייתם לי קדושים כי קדוש אני יהוה
ונאבדל אתכם מן-העמים להיות לי:

(4) לשון המכילתא בא יב כה. כי ירחיב ה' אלהיך את
גבולך וגו' כאשר דבר לך (דברים יב) והיכן דבר – כי
אוריש גוים מפניך וגו' (שמות לד) ושתי את גבולך מים
סוף וגו' (שמות כג), כיוצא בדבר, כי ה' אלהיך ברכך
כאשר דבר לך (דברים טו) והיכן דבר – ברוך תהיה מכל
העמים (שם ז), כיוצא בדבר אתה אומר, וה' האמירך
היום (וגו' שם) והיכן דבר – את ה' האמרת היום). כיוצא
בדבר אתה אומר, ולתתך עליון וגו' והיכן דבר – ונתנך
ה' לראש ולא לזנב (שם כח) (ואומר) [כיוצא בדבר אתה
אומר, ולהיותך עם קדוש וגו' כאשר דבר והיכן דבר –]
והייתם לי קדושים וגו' (ויקרא י). כיוצא בדבר אתה

(8 יתרו יט ה-ו). וַעֲתָה אִם־שָׁמָעַתְּ שְׁמִיעוּל בְּקִלִּי וּשְׁמַרְתָּם אֶת־בְּרִיתִי וְהִיָּיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל־הָעַמִּים כִּי־לִי כָל־הָאָרֶץ: וְנָתַתֶּם תְּהִיּוּלִי מִמַּלְכַּת כְּהָנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבָּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(9 אלשיך דברים שם. את ה' האמרת כו'). לבא אל הענין נזכירה מאמרו ית' במ"ת לישראל באמור להם אתם ראיתם כו' ואביא אתכם אלי ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה כו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש: ויהיה הענין הנה עשיתי לכם טובות הגדולות שעל ידן ותביא אתכם אלי שהיא להיות לכם לאלהים וקבלתם אלהותי אך עדיין לא באחדות שלמה וזהו ואביא אתכם לשון רבים ומה גם למאמר המשורר באומרו ויפתוהו בפייהם ובלשונם יכזבו לו ועתה על ידי קבלת התורה אם שמוע תשמעו בקולי שלא תקוצו לשמוע פעם אחר פעם כ"א שמוע תשמעו בקולי וגם ושמרתם את בריתי אוסיף לכם כי והייתם לי סגולה מכל העמים שהוא שלא יהיה לכם גליות כי כאשר סגולת המלך ערובה בכל ושמירה בל תגע בה יד כן גם אתם תהיה לי סגולה מכל העמים שלא ימשלו בכם גליות כי לי כל הארץ ומי יגע בכם מבלעדי עוד אעשה לכם ע"י עשותכם מצותי כי תהיו לי ממלכת כהנים שזולת מה שלא ימשלו בכם גם אתם תעלו שתהיו ממלכת כהנים מולכים על כל הארץ למעלה מכל העמים וזה יהיה לכם ע"י היותכם משרתים אותו וז"א כהנים כד"א וכהנו לי והוא כי הנה שלשה הדרגות חשב הית יתב' על ישראל אם היו זוכים. א' לסלקם מגליות.

ש"ך עה"ת שם. כאשר דיבר לך היכן דיבר בסיני שאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש.

ספרנו שם פסוק יט. כאשר דבר. באמרו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש:

אור החיים שם פסוק יח. ואמרו כאשר דבר דכתיב (שמות י"ט ו') ואתם תהיו לי וגו' וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל:

(10 יתרו יט ה). וַאֲתָם תְּהִיּוּלִי מִמַּלְכַּת כְּהָנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבָּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

רש"י ד"ה ואתם תהיו לי ממלכת כהנים. שָׂרִים, כְּמָה דָּאָתָּ אָמַר "וּבְנֵי דָוִד כְּהָנִים" (שמואל ב ח):

אלשיך. ראה הערה הקודמת.

ספרנו. ראה הערה הקודמת.

(11 ויקרא יא מד). כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדַּשְׁתֶּם וְהִיָּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי וְלֹא תִטְמְאוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשָּׂרֵץ הָרָמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ:

(14 ואתחנן ז ו). כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּךְ בְּתָר וְיְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְהָנִית לֹו לְעַם סִגְלָה מִכָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה:

ראה יד ב. כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּךְ בְּתָר וְיְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְהָנִית לֹו לְעַם סִגְלָה מִכָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה:

(15 רמב"ן כו יט. ולהיותך עם קדוש לדבקה בו בסוף ועל דרך האמת לתהלה כי אלהי ישראל הוא תהלתך ושמו הגדול הוא אלהיך ובה תפארתך כענין שנאמר כי תפארת עוזמו אתה (תהלים פט יח) תפארת ישראל (איכה ב א):

ספרנו. ראה הערה 9.

אור החיים. ראה הערה 9.

(17 ויצא כח טו. דברתי לה. לְצַרְפָּה וְעֲלִיָּה; מה שֶׁהִבְטַחְתִּי לְאַבְרָהָם עַל נִרְעוֹ, לֹה הִבְטַחְתִּי וְלֹא לְעֲשׂוֹ, שְׁלֹא אֶמְרִיתִי לוֹ כִּי יִצְחָק יִהְיֶה לֹה זָרַע אֵלֶּה כִּי בִיִּצְחָק, וְלֹא כֹל יִצְחָק, וְכֵן כֹּל לִי וְלֹה וְלֹה וְלֹה הִסְמוּכִים אֵצֶל דְּבוּר מְשֻׁמִּים לְשׁוֹן עַל, וְזֶה יוֹכִיחַ, שֶׁהָרִי עִם יַעֲקֹב לֹא דָבַר קִדְּם לָכֵן:

(18 חיי שרה כד ז. ואשר דבר לי. לְצַרְפָּה; כְּמֹו אֲשֶׁר דָּבַר עָלַי (מלכים א' ב'), וְכֵן כֹּל לִי וְלֹה וְלֹה הִסְמוּכִים אֵצֶל דְּבוּר מְפָרְשִׁים בְּלִשׁוֹן עַל, וְנִרְעוֹ הִסְמוּכִים עָלַי, עֲלוּהִי, עֲלִיהוֹן, שְׁאִין נֹפֵל אֵצֶל דְּבוּר לְשׁוֹן לִי וְלֹה וְלֹה, אֵלֶּה אֵלִי, אֵלִיו, אֵלֵיהֶם, וְנִרְעוֹ הִסְמוּכִים עָמִי, עֲמִיָּה, עֲמִהוֹן, אֵבֶל אֵצֶל אֲמִירָה נֹפֵל לְשׁוֹן לִי וְלֹה וְלֹה:

שמות ד טו. ודבר הוא לה. בְּשִׁבְלֶךְ יִדְבָּר אֶל הָעָם. וְזֶה יוֹכִיחַ עַל כֹּל לֹה וְלִי וְלֹה וְלֹה הִסְמוּכִים לְדְבוּר שֶׁפָּלַם לְשׁוֹן עַל הֵם:

קרח יז ה. כאשר דבר ה' ביד משה לו. כְּמֹו עָלַי — עַל אֶהְרֹן דָּבַר אֶל מֹשֶׁה שֶׁיִּהְיֶה הוּא וּבְנֵי כְּהָנִים, לְפִיכָף "לֹא יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אֶהְרֹן" וגו'; וְכֵן כֹּל לִי וְלֹה וְלֹה הִסְמוּכִים אֵצֶל דְּבוּר, פְּתוּרָם כְּמֹו עַל.

(19) רש"י דברים כו יז. האמרת ... האמירך. אין להם
עד מוכים במקרא, ולי נראה שהוא לשון הפקשה
והבדלה — הבדלה לה מאלהי הנבר להיות לה לאלהים
והוא הפרישה אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה,
ומצאתי להם עד והוא לשון תפארת כמו (תהלים צ"ד)
"ותאמרו כל פעלי און":

(20) רא"ם לפרשת חיי שרה שם. שאינו נופל אצל
דבור לשון לי ולו ולהם. פירוש שיהיה פירושם
כמשמעם מפני שאין מתנאי המדבר שהיה לו מקבל
זולתו כמו האומר וזה שהאמירה היא הגעת המצוייר
בנפשו לזולתו עם אותיות המבטא המורי' בהסכמה על
המצוייר בנפשו ולא כן הדבור כי הדבור הוא הוצאת
המצוייר בנפשו חוץ לנפש עם אותיות המבטא יהיה שם
שומע או לא וכתב הרד"ק ז"ל בשרש דבר שהדבור הוא
כמו האמירה אלא שיש הפרש ביניהם בשמוש הלשון כי
האמירה אינה מבלתי סמוכה עם אחר והדבור הוא מבלי
סמוכה אל אחר כי הוא מורה על עקר הדבור שהוא
באדם כמו שתאמר חי מדבר ולא תאמר חי אומר אלא
אם תסמכנו פלוני אומר לפלוני ואף על פי שאין הסמיכה
כתובה לפעמים הענין מובן כמו אמרי נא אחותי את
אמרי לשואלים אותך ולכן אחר שאין למדבר מקבל
זולתו לא תבא עליו מלת לי ולו ולהם המורים על המקבל
אלא לשון אלי ואליהם שפירוש עמי עמוהי עמהון
שהם מורים על המקבל אבל אצל אמירה שצריך מקבל
נופל בה לשון לי ולו ולהם. ומה שטען הרמב"ן ז"ל שאין
החלוק הזה אמת כי מצאנו לך נחה את העם אל אשר
דברתי לך וידברו הכשדים למלך ארמית והורשתם
והאבדתם מהר כאשר דבר ה' לך איננה טענה אלא אם
יהיה פירוש הדבור של אלו המקראות מלשון דבור ממש
אך אם יהיה פירושם מל' אמירה כמו שכתב הרמב"ן ז"ל
עצמו בפרשת אמור שבא אל פרעה ודברת אליו הוא כמו
ואמרת אליו וכן וידבר משה אל אהרן ואל בניו קחו את
המנחה הוא כמו ויאמר יתפרש הלמ"ד בם כמשמעו. וכן
מה שטען עוד שהאמירה היא בשניהם ואמרו לי מה שמו
מה אומר אליהם אינה טענה כי כמו שתפורש מלת לי
ולו ולהם כשהם סמוכים אצל דבור בלשון על כן תפורש
מלת אל כשהיא סמוכה אצל האמירה במקום למ"ד
והתרגום מוכיח כי תרגום ויאמר ה' אל אברם לאברם
ומה אומר אליהם להון:

באר יצחק שם. ראה בסוף.

(21) ואתחננו ו יט. כאשר דבר. והיכן דבר? "המתי את
כל העם וגו'" (שמות כ"ג):

עקב יא כה. כאשר דבר לכם. והיכן דבר? (שמות כ"ג)
את אימתי אשלח לפניך וגו' (ספרי שם):

ראה טו ו. כאשר דבר לך. והיכן דבר? (דברים כ"ח)
ברוך אתה בעיר (ספרי):

מכילתא. ראה הערה 4.

ילקוט שימוני. ראה הערה 4.

(22) בהעלותך יב א. ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא
לשון קשה, וכן הוא אומר "דבר האיש אדני הארץ אתנו
קשות" (בראשית מ"ב), ואין אמירה בכל מקום אלא
לשון מתנגנים, וכן הוא אומר "ויאמר אל נא אחי תרענו"
(בראשית י"ט), "ויאמר שקענו נא דבריי" (פסוק ו), כל
נא לשון בקשה (ספרי):

יתרו יט ג. לבית יעקב. אלו הנשים, תאמר להן בלשון
רבה (מכילתא): ותגיד לבני ישראל. ענשין ונדקדקים
פרש לזכרים, דברים הקשין בגידין (שבת פ"ז):

(22*) יתרו יט ה. ועתה אם-שמוע תשמעו בקלי
ושמרתם את-בריתי וקליתם לי סגולה מכל-העמים כי-לי
כל-הארץ:

(23) בעל הטורים כאן סוף פסוק יט. ולהיותך עם
קדוש וסמך ליה ויצב משה. אזהרה לבית דין שיעשוך
לקדש עצמך.

(24) שמיני יא מד. והייתם קדשים. לפי שאני אקדש
אתכם למעלה ובעולם הבא:

(25) רמב"ן כאן פסוק יט. ולהיותך עם קדוש לדבקה
בו בסוף ועל דרך האמת לתהלה כי אלהי ישראל הוא
תהלתך ושמו הגדול הוא אלהיך ובזה תפארתך כענין
שנאמר כי תפארת עוזמו אתה (תהלים פט יח) תפארת
ישראל (איכה ב א):

ספרנו שם. כאשר דבר. באמרו ואתם תהיו לי ממלכת
כהנים וגוי קדוש:

אור החיים שם. ו' ולהיותך עם קדוש לה' זה כנגד
ולשמוע בקולו כי על ידי עסק התורה יתייחס להם שם
זה של קדוש, ואמרו כאשר דבר דכתיב (שמות י"ט ו')

ואתם תהיו לי וגו' וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל:

(26) ראב"ע שם פסוק יז. האמרת. מלשון גדולה וקרוב מגזרת בראש אמיר ויאמר רבי יהודה הלוי הספרדי נ"ע כי המלה מגזרת ויאמר והטעם כי עשית הישר עד שיאמר שהוא יהי' אלהיך גם הוא עושה' לך עד שאמרת שתהי' לו לעם סגולה ויפה פירש והנה תהיה מלת האמרת פעל יוצא לשנים פעולים:

שם פסוק יט. ולתתך עליון. זה הוא שכר האמיר:

(27) טושו"ע או"ח ריש סימן רפד. ומפטירין בנביא מענינה של פרשה

שולחן ערוך הרב שם. המפטיר בנביא לא יפחות מכ"א פסוקים בשבת ששבעה עולים לקרות בתורה וצריך שיפטיר בנביא ג' פסוקים כנגד כל אחד מהעולים מפני שפעם אחת גזרו שמד על ישראל שלא יקראו בתורה וקראו בנביאים מענין הפרשה שבעה כנגד השבעה שהיו צריכים לקרות בתורה ולא היו פוחתין מג' פסוקים לכל אחד כמו שאין פוחתין בתורה והרי בין כולם כ"א פסוקים ואח"כ כשבטלה הגזרה וחזרו לקרות בתורה התקינו שיהא אחד קורא בנביא מענין הפרשה כ"א פסוקים בשבת.

טור סימן תכה ח בפסיקתא מבראשית עד י"ז בתמוז מפטירין מענין הפרשיות דומה בדומה (ה) ומשם ואילך לפי הזמן ולפי המאורע תלתא דפורענותא ושבע דנחמתא (י) ותרתי דתיובתא.

שולחן ערוך שם סעיף ת. מי"ז בתמוז ואילך מפטירין ג' דפורענותא ז' דנחמתא תרתי דתיובתא ג' דפורענותא דברי ירמיה שמעו דבר ה' חזון ישעיהו שבע דנחמתא נחמו ותאמר ציון עניה סוערה אנכי רני עקרה קומי אורי שוש אשיש וביום צום גדליה במנחה מפטירין דרשו ובשבת שבין ראש השנה ליום הכיפורי' מפטירין לעולם שובה וכשר"ה בב"ג שיש שבת בין י"ה לסוכו' וקורין בו האזינו מפטירין בו וידבר דוד וי"א שכשר"ה בב"ג שוילך בין ר"ה לי"ה מפטירין בו דרשו ובשבת שבין י"ה לסוכו' שקורין האזינו מפטירין שובה: הגה והמנהג כסברא הראשונה ובשאר שבתות השנה מפטירין מעין הפרשה

תוס' מגילה לא: ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדישים ומועדיכם שנאה נפשי וגו' – ואין אנו עושין כן אלא מפטיר בירמיה שמעו דבר ה' ובשבת

שלפני ט"ב חזון ישעיהו והטעם לפי שאנו נוהגין על פי הפסיקתא לומר ג' דפורענותא קודם תשעה באב ואלו הן דברי ירמיה שמעו דבר ה' חזון ישעיהו ובתור תשעה באב שב דנחמתא ותרתי דתיובתא ואלו הן נחמו נחמו ותאמר ציון עניה סוערה לבדה אנכי אנכי רני עקרה קומי אורי שוש אשיש דרשו שובה ולפיכך מקדימין עניה סוערה קודם רני עקרה דדרך הנחמות להיות הולכות ומשובחות יותר וסדר זה מתחיל בפנחס וסימניך דש"ח נו"ע אר"ק שד"ש ולעולם שוש אשיש באתם נצבים דהיינו שבת שלפני ר"ה לפי שהוא סוף הנחמות ודרשו בצום גדליה ושובה בשבת שלפני יום הכפורים וכשיש שבת בין יום הכפורים לסוכות אז הוי דרשו בשבת שלפני יום הכפורים משום דכתיב ביה דרשו ה' בהמצאו והיינו בימי תשובה ושובה בין כפור לסוכות דכתיב בה ונתתי לך יורה ומלקוש וכן וה' נתן קולו לפני חילו דמישתעי במים דשייך שפיר לפני סוכות וזה המנהג לא ישתנה לעולם ע"פ הפסיקתא וכן פירש ר"ת ולא כדברי רב החובל ההופך ומבלבל לומר שובה קודם כפור ושוש אשיש בין כפור לסוכות דאין להפסיק בין השש נחמות לשביעית אלא כדברי רבינו תם עם ישרים נחתם שוש אשיש בראשיתו ושובה באחריתו והא שאין אנו מפטירין חזון בשבת שחל בו ר"ח אב משום דקיימא לן דאין אבילות חל אלא בשבוע שחל ט"ב להיות בתוכה ורב דאמר דמפטיר חזון סבר דהאבילות חל מיד שנכנס ר"ח ואין הלכה כן וכן פירש הר"ר אליעזר ממין ולכך אנו מפטירין שמעו דבר ה' חזון ישעיהו ע"פ מסכת סופרים שאנו קורין ויחל בתעניות ובמתניות אמרינן שקורין ברכות וקללות:

רמב"ם הלכות תפילה פרק יג הלכה יט. נהגו קצתם להיות מפטירין קדם תשעה באב בשלש שבתות בדברי תוכחות. שבת ראשונה מפטירין בירמיה א' (א) "דברי ירמיהו". שנייה (ישעיה א' א) "חזון ישעיהו". שלישית (ישעיה א' כא) "אייכה היתה לזונה". וכן שבת שאחר תשעה באב מפטירין (ישעיה מ' א) "נחמו נחמו עמי". ומנהג פשוט בעירנו להיות מפטירין בנחמות ישעיהו מאחר תשעה באב עד ראש השנה. ושבת שבין ראש השנה ליום הכפורים מפטירין (הושע יד ב) "שובה ישראל":

לקוטי שיחות חלק ט עמוד 61. א. עס שטייט אין טורי, אז פר פ' בראשית בין שבעה עשר בתמו מפטירין מענין הפרשיות דומה בדו מה ומשם ואילך לפי הזמן ולפי ה מאורע". אעפ"כ, וויבאלד אז אלע ענינים פון תורה

זיינען בתכלית הדיוק, אי דערפון וואָס די הפטרות אין די שבתים וואָס פון שבעה עשר בתמוז האָט מען קובע געווען אין געוויסע פרשיות דברי ירמ' לפ' פינחס (אָדער מטות) וכו' נחמו לואתחנן וכו' איז פארשטאנדיק, אז אע"פ וואָי בעיקר זיינען זיי לפי הזמן והמאור האָבן די הפטרות אָבער אוין א שייכות צו די : פרשיות.

(28) ישע'י פקרק ס פסוק ג-ד. וְהָלְכוּ גִּזְגִּים לְאוֹרֶה וּמִקְלִים לְנֶגַה וְרָחֶד:

שְׁאִי־סָבִיב עֵינֶיהָ וְרָאָה כָּלֶם נִקְבְּצוּ בְּאוֹיֶלֶה בְּנִיָּה מִרְחֹק יָבֹאוּ וּבְנוֹתֶיהָ עַל־צֶדֶת תִּאָּמְנָה: אַז תִּרְאֶה וְנִטְרַת וּפְתַח וְרָחֶב לִבָּהּ קִי־יִהְיֶה עֲלֶיהָ הַמֶּן לֹם תִּיל גִּזְגִּים יָבֹאוּ לָהּ: שְׂפֵעַת גְּמָלִים תִּכְסֹּף בְּכָרִי מִדָּן וְעִיפָה כָּלֶם מִשְׁבָּא יָבֹאוּ וְהָב וּלְבוֹנָה יִשָּׂאוּ וּתְהִלַּת יְהוָה יִבְשָׁרוּ: כְּלִי־צֶאֱן קִדְרָה נִקְבְּצוּ לָהּ אֵילִי נְבִיּוֹת יִשְׁרָתֶיהָ יַעֲלוּ עַל־רִצּוֹן מִזְבְּחֵי וּבֵית תִּפְאָרְתִּי אֶפְאָר: מִי־אֵלֶּה קָעֵב תַּעֲוִפֶינָה וְכִי־זִיגִים אֶל־אַרְבַּמְתֶּיהֶם: פִּי־לִי אֵיִים יִקְוּ וְאַנְיֹת תִּרְשִׁישׁ כְּרָאשֻׁנָּה לִהְיֶה בְּנִיָּה מִרְחֹק כִּסְפֶּם וְזִהְבֶּם אִתָּם לִשְׂמֵ יְהוָה אֱלֹהֶיהָ וּלְקִדּוּשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פִּאָרֶה: וּבְנֵי בְּגִי־נֶכֶר חֲמִמֶיהָ וּמִלְכֶיהָ יִשְׁרָתֶיהָ כִּי בְּקִצְפִּי הִכִּיתִיהָ וּבְכִרְצוֹנִי רִסַּמְתִּיהָ: וּפְתַחוּ שְׁעֶיהָ תִּמְיֵד יוֹמָם וְלַיְלָה לֹא יִסָּגְרוּ לִהְיֶה אֱלֹהֶיהָ תִּיל גִּזְגִּים וּמִלְכֶיהָ נְהוּגִים: כִּי־הִגְדִּי וְהִמְמַלְכָּה אֲשֶׁר לֹא־יַעֲבֹדוּ וְהִגְדִּים חֶרֶב יִחַרְבוּ:

(30) סנהדרין נח: ואר"ל עובד כוכבים ששבת חייב מיתה שנא' (בראשית ח, כב) ויום ולילה לא ישבותו ואמר מר אזהרה שלהן זו היא מיתתן אמר רבינא אפ"ל שני בשבת וליחשבה גבי ז' מצות כי קא חשיב שב ואל תעשה קום עשה לא קא חשיב

רמב"ם הלכות מלכים סוף פרק ט. וכן נח שְׁעֵבֶר עַל אַחַת מִשְׁבַּע מִצְוֹת אֱלֹו יִהְיֶה בְּסִיף.

רמב"ן וישלח לד יג. ורבים ישאלו, ואיך עשו בני יעקב הצדיקים המעשה הזה לשפוך דם נקי. והרב השיב בספר שופטים (רמב"ם הלכות מלכים פי"ד ה"ט) ואמר שבני נח מצווים על הדינים, והוא להושיב דיינין בכל פלך ופלך לדון בשש מצות שלהן, וכן נח שעבר על אחת מהן הוא נהרג בסייף, ראה אחד שעבר על אחת מהן ולא דנוהו להרגו הרי זה הרואה יהרג בסייף. ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה שהרי שכם גזל, והם ראו וידעו ולא דנוהו: ואין דברים הללו נכונים בעיני, שאם כן היה יעקב אבינו חייב להיות קודם וזוכה במיתתם, ואם פחד מהם למה כעס על בניו וארר אפם אחר כמה

זמנים, וענש אותם וחלקם והפיצם, והלא הם זכו ועשו מצוה ובטחו באלהים והצילם: ועל דעתי הדינין שמנו לבני נח בשבע מצות שלהם אינם להושיב דיינין בכל פלך ופלך בלבד, אבל צוה אותם בדיני גנבה ואונאה ועושק ושכר שכיר ודיני השומרים ואונס ומפתה ואבות נזיקין וחובל בחבירו ודיני מלוה ולוה ודיני מקח וממכר וכיוצא בהן, כענין הדינין שנצטוו ישראל, ונהרג עליהן אם גנב ועשק או אנס ופתה בתו של חבירו או שהדליק גדישו וחבל בו וכיוצא בהן. ומכלל המצוה הזאת שיושיבו דיינין גם בכל עיר ועיר כישראל, ואם לא עשו כן אינן נהרגין, שזו מצות עשה בהם, ולא אמרו (סנהדרין נז.) אלא אזהרה שלהן זו היא מיתתן, ולא תיקרא אזהרה אלא המניעה בלאו, וכן דרך הגמרא בסנהדרין (נט:)

לקוטי שיחות חלק ט עמוד 159. ח. בכדי צו פארשטיין דאָס דאַרף מען פריער מבאר זיין דעם כללות החילוק וואָס איז דא צווישן די ז' מצות ב"נ און די מצות אויף וועל- כע אידן זיינען אָנגעזאָגט געוואָרן - אנהויבנדיק פון מצות מילה כו' און (מכ"ש) די מצות וואָס נאָך מתן תורה : די וועלט, אַריינגערעכנט אויך (כמור' בן) דער מין המדבר, איז באַשאַפן געוואָרן צוליב אָנאָנדער זאָך בי שביל ישראל ובשביל התורה". און וויבאלד אַז די מציאות פון די בני נח איז צוליב אידן און תורה (וועל- כע זיינען העכער פון וועלט), איז פאַרשטאַנדיק, אז אויך די מצות" זיי- ערע (פון די ב"נ) זיינען (ניט אין אן אופן אַז די מטרה דערפון גע- פינט זיך אין זיי אַליין (ווי דאָס איז ביי די מצות אויף וועלכע אידן זיי נען אָנגעזאָגט געוואָרן), נאָר אויך זיי (די מצות) זיינען) בשביל ישראל ובשביל התורה". צוליב אידן און תו- רה איז נויטיק אַז די וועלט זאָל מתאים זיין צום לשבת יצרה" (ישוב העולם), עס זאל ניט זיין אַ סביבה והש- פעה בלתי רצוי, ואדרבה די וועלט זאָל ווערן אויסגעאיידילט און שלימות'- דיק, דעריבער דאַרפן די ב"נ מקיים זיין זייערע מצות סיי די וואָס בין אדם לחבירו, בכדי אַז די וועלט זאָל זיך פירן מיט צדק ויושר, און אויך די וואָס זיי- נען נוגע צו בין אדם למקום (אַזוי ווי ע"ז און ברכת השם). ווייל דערמיט גרייטן זיי צו די וועלט צו דעם, אַז אידן זאָלן דערנאָך טאָן כדבעי זייער עבודה פון תורה ומצות און אויפהויבן די אויסגעאיי- דלטע וועלט צו העכער פון וועלט און מאַכן פון איר אַ תורה וועלט, אַ דירה לך יתי און דאָס איז אויך דער טעם וואָס ווען אַ ב"נ איז עובר אויף איינע פון זיינע מצות איז ער חייב מיתה ווייל היות אַז די גאַנצע מציאות און אויפגאבע פון די ב"נ איז צו אויפֿטאָן אַז דער ישוב העולם זאָל זיין

כדבעי, דעריבער, ווען זיי טוען דעם היפך דערפון (דורך עובר זיין אויף זייערע מצות), פארלירן זיי דעם יסוד פון זייער קיום אין וועלט: אז עס ווערט בטל די סיבה ווערט בדרך ממילא בטל דער מסובב 85. און לויט דעם ווערט פארשטאנדיק, פארוואס ס'האט געקומט מיתה די אני שי סדום - אויך לדעת הרמב"ם: אמת טאקע, אז ווי ב"נ זיינען זיי ניט געווען מחוייב אין מצות הצדקה און זייער ניט אפהיטן די מצוה קען דעריבער ניט גערעכנט ווערן ווי אן עון, אבער בשעת דער יד עני ואביון לא החזיקה" איז אין אזא אופן קיצוני, אז אויך א צווייטן דערלאזן זיי ניט צו געבן צדקה, און וואס נאכזי מער, אז דערפאר זיינען זיי יענעם דן למיתה אזא סאָרט הנהגה איז זיי כער אן עון" ווייל ס'איז היפך פון ישובו של עולם. און דערפאר איז אויב נאָר הכצעקתה עשו" קומט זיי כלה"ט. ע"פ כל הנ"ל קען מען מסביר זיין (לשיטת הרמב"ם ע"כ"פ), אז דער-פאר געפינט מען דעם חיוב פון כיבוד אב אויך ביי בני נח, ווייל כיבוד אב איז א זאך וואָס רירט אן ישובו של עולם. ד.ה. די מצוה פון כיי בוד אב, בשלימותה און ווי א באַזונדער ענין, איז געגעבן געוואָרן צו אידן אין מרה"; אבער אויף וויפל כיבוד אב איז נוגע צו ישובו של עולם איז מען דערויף געווען אַנגעזאָגט אויך פון פריער. און וויבאלד אז דער דעמאָלטיקער כיבוד אב איז ניט געווען קיין ענין פאר זיך, נאָר בלויז ווי א חלק פון דעם וואָס עס פאָדערט זיך צוליב הני הגת וישובו של עולם, וועט שוין זיין פארשטאנדיק, אז שמעון ולוי זיינען ניט באַגאַנגען קיין חטא דערמיט וואָס לא נטלו עצה" פון זייער פאָטער: ווייל אדרבה, דווקא ווען אזא זאך ווי נבלה עשה ב"ישראל" • דערנעמט ביז אז ס'בלייבט קיין אָרט ניט אויף נטיי לת עצה און אפילו ניט פונעם פאר טער - אזא הנהגה איז דער אמת'ער קיום פון ישובו של עולם. אין אַנדערע ווערטער: ווען כיבוד אב וואָלט דעמאָלט געווען א מצוה בפני עצמה - איז אויך ווען אן ענין רירט אן אין עצם הנפש און במילא, אַלס תוצאה דערפון, קומען די פעולות אין ניט קיין אויסגע-רעכנטן און אויסגעמאַסטענעם אופן מוז מען פאָרט דערביי מקיים זיין דעם ציווי הקב"ה (כיבוד אב); וויבאלד אבער אז קיין ציווי מיוֹר חד אויף כיבוד אב איז דאָן ניט גע-ווען, מען האט דאָס געדארפט אָפי היטן (בדרך כלל) צוליב ישובו של עולם", איז בעת ס'קומט צו א פאָל וואָס איז יוצא מן הכלל און ס'רירט אן אין עצם הנפש (וגם מטעם ישובו של עולם) • דאן איז אדרבה: דער ישובו של עולם ווערט אויסגעפירט דורך לא נטלו עצה הימנו", כנ"ל.

לקוטי שיחות חלק טו עמוד 150. א טיפערע הסברה אין דעם ענין: היות אז די מציאות פון שמים וארץ וכל צבאיהם (כולל אומות העולם) איז בשביל ישראל". די גאנצע מטרה פון זייער בריאה איז צוליב אידן. ובמילא, אויב זיי פירן ניט דורך אָט די כוונה ומטרה זייערע, איז ניט פאָראַן די סיבה פון זייער מציאות. [עפ"ז יש להסביר (בדרך אפשר) תוכן וגדר פון די ז' מצות ב"נ: די ז' מצות ב"נ איז ניט אן ענין ותכלית פאר זיך (צוליב זיי אַליין), נאָר דאָס אויך איז בשביל ישראל ובשביל התורה צוליבין קיום התורה והמצות פון אידן - כדי אז אידן זאָלן קענען מקיים זיין תורה ומצות (ממשיך זיין דעם אור אלקי וואָס איז העכער פון וועלט), דאָרף די וועלט זיין לשבת" ראוי און מוכשר דערצו, און דאָס ווערט אויפגעטאָן דורך די ז' מצות בני נח, וועלכע שטעלן איין א סדר פון ישוב העולם. און דערפאר ווען א ב"נ איז עובר אויף איינע פון די ז' מצות - אן אונטערשייד וועלכע מצוה דאָס איז, איז ער מחוייב מיתה, ביטול מציאות. ווי באַלד אז די מטרה און סיבה פון זיין מציאות איז (ניט בתור תכלית פאר זיך, נאָר) בשביל ישראל" איז ווען ער פירט ניט אויס זיין תפקיד, פארלירט ער בדרך ממילא דעם יסוד פון זיין קיום אין וועלט]. - און וויבאלד אז אין דעם באַשטייט זייער מציאות, האָט דאָס געדארפט זיין ניכר גלייך כלפי דעם ערשטן אידן אברהם; און אויך דער ענין איז מודגש אין פרשת חיי שרה אין אַלע דריי ענינים, כדלקמן.

(32) רש"י ר"פ בראשית. בראשית ברא אין המקרא הנה אומר אלא דרשני, כמו שדרשוהו רבותינו בשביל התורה שנקראת ראשית דרכו (משלי ח'), ובשביל ישאֵל שנקראו ראשית תבואתו (ירמיה ב');:

ויקרא רבה פרק לו ד. בראשית ברא אלהים, ואין ראשית אלא ישאֵל, שנקאמר (ירמיה ב, ג): קדש ישאֵל לה' ראשית תבואתה.

(33) ילקוט שימוני רמז רעו. רבי שמעון בן אלעזר אורמ מעולם לא ראיתי צבי קיין וארי סבל ושועל חנוני והם ניזונים שלא בצער והם לא נבראו אלא לשמשני ואני לא נבראתי אלא לשמש ליוצאי אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהריעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי,

(34) רש"י יתרו יט ה. סגלה. אוצר חביב, כמו "וסגלת מלכים" (קהלת ב') - קלי יקר נאָבנים טובות שְהַמְלָכִים גוֹנִזִים אותם, כך אַתָּם תהיו לי סגלה משאֵר אַמּוֹת; וְלֹא

תאמרו אִתָּם לְבַדְכֶם שְׁלִי וְאֵין לִי אֲחֵרִים עִמָּכֶם וּמָה יֵשׁ לִי עוֹד שְׁתָּהָא חֲבַתְכֶם נִפְרָת:

(35) קהלת ב. ת. כָּנָסְתִי לִי גַם־כֶּסֶף וְנָזָב וּסְגַלְתִּי מְלָכִים וְהַמְדִּינֹת עֲשִׂיתִי לִי שָׁרִים וְשָׂרוֹת וּמַעֲנִנֹת כְּגִי הָאָדָם שֶׁהָא וְשָׂדוֹת:

(36) התמים חלק א עמוד עב. כשראיתי אשר הרה"ק ר' פנחס הוא בקפידא אמרתי לו המשל הידוע מבן מלך שנחלה בחולי עצום והרופאים אמרו שאין תרופה למכתו רק בדרך סגולה לשחק אבנים טובות ולשתות מהמים ההם. ויאמר המלך לעשות כן, ויחפשו באוצר המלך אחר האבן טוב עם הסגולה הנפלאה ולא נמצא באוצר המלך, ובין כך נתגברה מחלתו של בן המלך. ויחקור אחד החכמים וימצא אשר בכתר המלך ישנה אבן אחת שאין דוגמתה בכתרי המלכים והאבן ההיא יש בה הסגולה לרפא מחלתו של בן המלך ויגידו למלך את דברי החכם, אבל בינתיים הורע מצבו של בן המלך כל כך עד אשר הרופאים אמרו שאם ישפכו מי הרפואה לתוך פיו ספק אם יקבלם והאבן היקרה מכתר המלך תלך לאיבוד בלי כל תועלת. ויען המלך ויאמר, יקר הוא כתר המלכות שהוא עטרת תפארת לעושי' וכבוד נעלה לנושאו, והאבן היקרה היא נזר העטרה המכתירה. אבל כל זה הוא כאין וכאפס לגבי מהותו ועצמותו של בן המלך אשר כדאי שישחקו את האבן היקרה אפילו על הספק. פן ואולי תגיע טפה אחת לתוך פיו של בן המלך וירפא מחליו.

(37) באתי לגני תש"י פרק יא. ולבאר בעומק יותר מה שישאל נק' בשם צבאות הוי', דשם צבאות הוא שם קדוש. דהוא מהז' שמות שאינם נחקקים, ושם זה נתגלה ע"י הנביאים, דבתורה לא נזכר שם צבאות, ונזכר רק צבאות הוי' וקווי על ישראל. וצ"ל מהו זה המעלה, כלומר בשביל איזה מעלה ומדריגה נק' ישראל בשם צבאות הוי'. והתואר הזה ניתן לישראל ביציאתם ממצרים דוקא. אך הענין הוא דהנה איתא במד"ר (שמות פ"ג) שמי אתה מבקש לידע לפי מעשיי אני נקרא, וכשאני נלחם עם הרשעים אני נקרא צבאות, א"כ מובן דשם צבאות הוא שם דמלחמה, וכן אין בשערי אורה לרי"ג, דשם צבאות הוא בנויה ומשם נמשכות כל המלחמות שבעולם. וצ"ל מהו השייכות דמלחמה לנצח והודו שיהי' משם נמשכים כל המלחמות שבעולם. והנה ענין הנצחון שייך בגדול דוקא, דמי שהוא שפל בערך, הנה אם יאמר אדם כנגדו לא ינצח (אלא יכול לענות עזות), ודוקא מי שהוא גדול הרי יש בו מדת הנצחון,

דכאשר יאמר אדם דבר נגדו או יעשה דבר שאינו כרצונו, הנה ינצח כנגדו להוציא כאור צדקו. והוא ע"ד שארז"ל (יומא כג, א) כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח, ופרש"י נוקם נקמתו ונוטר איבה בלבו כנחש(וע' הדיוק נחש דוקא מבואר שם). והקשה בגמרא והא כתיב לא תקום ולא תטור, ומ"מ הרי יש היתר לת"ח להיות נוקם ונוטר. אמנם הנקימה והנטירה שמותרת לת"ח (ועוד יותר שמחוייב בה) אינו ח"ו הנקימה והנטירה האמורה בתורה, וכאמרם ז"ל שם שהוא בממון הוא דכתיב, והיינו והנקימה ונטירה המחוייבת לת"ח אינה בשביל ממון, או הבאה ע"י ממון ומ"מ ה"ז נקימה ונטירה, אלא שיש תנאי בדבר, שיהי' ת"ח דוקא, ות"ח הוא שמקבל מן החכמה והוא טפל אליה, והיינו דכל עשייתיו ועניניו הוא בשביל החכמה, שזהו בכללות ענין הנצחון, והנצחון הוא בגדול דוקא, וכל מי שגדול יותר, מדת הנצחון הוא ביותר אצלו, ולכן המלך שגדול מכל העם, דזהו מעלת המלך שהוא בחיר העם וגדול מהם וכמ"ש גבי שאול (שמואל א' ט' ב') ואין איש מבני ישראל טוב ממנו משכמו ומעלה גבוה מכל העם, ולכן הנה בו שייך ענין הנצחון יותר לגלות רצונו וחפצו ולהוציא נצחונו, דזהו ג"כ סיבת ענין המלחמה להוציא הנצחון. דהנה במלחמה הרי יש בי ענינים האי לשלול שלל ולבזו בז, והב' ענין המלחמה הוא להוציא נצחונו שיהי' כרצונו וחפצו שזהו עיקר המלחמה, וענינה להוציא נצחונו, דמלחמה לשלול שלל ולבזו בז הוא מלחמה של כח וגבורה בלבד, ומלחמה בכללות כלומר ההשכלה שבמלחמה הוא להוציא הנצחון שיהי' כחפצו ורצונו. אמנם ג"ז ענין הנצחון הוא דוקא כשיש מנגד המונע ומעכב ואז שייך נצחון, דבלא מנגד אינו שייך ענין הנצחון כלל ומנהיג מלכותו כחפצו, אמנם כאשר חפץ באיזה דבר וישנו מנגד לזה, אז עומד בנצחון כנגדו ומוציא נצחונו, ובשביל ניצוח המנגד הרי מבזבז כל סגולות האוצרות דהון יקר הנאסף והנקבץ במשך כמה שנים מדור אחר דור ואשר מעולם לא השתמש מזה לשום דבר, וכמוס וחתום מעין כל רואה, הנה בעת ניצוח המלחמה הוא מבזבז כל האוצרות, והוא לפי דמדת הנצחון הוא למעלה מרצון ועונג. והנה כל העונג הנעלה והנפלא שיש בסגולות מלכותו ואוצרות יקרו הנה אינו תופס מקום כלל לגבי הנצחון, והוא לפי שמדת הנצחון הוא למעלה מעונג, ועוד יותר שגם חיי משליך המלך מנגדו, ומצד גודל הנצחון עומד בעצמו בקשרי המלחמה, והוא לפי שהנצחון נטוע ומושרש בעצם הנפש למעלה

יותר מכחות הגלויים שבנפש, והיינו שהוא למעלה מהאור והחיות שבא בגילוי, ולזאת הוא מפקיר את חייו, ומכ"ש שהוא מבזבז אוצרותיו ותענוגי מלכים, דהסדר בזה הוא, דבעת מלחמה פותחים את האוצרות ונותנים אותם ע"י שרי הפקידים שהם פקידי החיל, והכוונה בזה הם אנשי החיל שהם דוקא עושים את הנצחון. והדוגמא מזה יובן למעלה דישנו ג"כ בחינת אוצר, והוא מה דכמוס וחיתום, וכמ"ש יפתח הוי' לך את אוצרו הטוב, וכהבקשה ואוצרך הטוב לנו תפתח, ומאוצר מתנת חנם חננו כו' שהם אוצרות החתומים ובעת המלחמה פותחים את האוצרות שמוסרים אותם ע"י פקידים, שהם פקידי החיל. אמנם הכוונה הוא בשביל החיל, לפי שהן הנה המביאים את הנצחון. וזהו דישאל נק' צבאות הוי' לפי שהם אנשי החיל אשר הם עושים רצונו של מקום לנגד את המנגד ולהם פותחים אוצר העליון בשביל ניצוח המלחמה לנגד את המנגד.

שם פרק יז. (יז) והדוגמא מזה יובן למעלה בהב' ענינים מה שאור אין סוף הוא למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, דמה שלמטה מטה עד אין תכלית הוא האור שבבחינת שייכות אל העולמות, ובכללותו הוא בחינת גילוי בעצמותו. והנה איתא בפדר"א עד שלא נברא העולם ה' הוא ושמו בלבד, דהוא קאי על עצם האור, ואומר ע"ז הוא בחינת נסתר והעלם דעצם האור הוא נעלם ונסתר, והיינו שאינו בגדר גילוי גם בעצמותו, ושמו קאי על הגילוי והתפשטות האור. וידוע דבשמו הרי יש ב' מדריגות, שמות ושם דשמות לשון רבים ושם לשון יחיד, דשמות ל' רבים הם הע"ס הגנוזות במאצילן, והוא מה דשיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל, ושם הוא ל' יחיד הוא מה דאין מספר לספ' וב' בחינות אלו הם גילוי בעצמותו ית' ובא לידי גילוי גם בעולמות בבחי' או"פ ובחי' או"מ, שזהו השרש דב' מדריגות ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, אבל הוא קאי על עצם האור שאינו בגדר גילוי והמשכה כלל בעולמות, אדרבא שהוא מתעלם ומתכלל בעצמותו, ובחינה ומדריגה זו היא הנקראת בשם אוצר, דכשם שהאוצר היה סתום ונעלם מעין כל רואה, כן בחינת העצמות הרי סתום ונעלם ולית מחשבה תפיסא ב' כלל, והוא בחינת העצמות ית' דעין לא ראתה. והנה המשכת והתגלות אוצר העליון הוא רק בשביל נצוח המלחמ' לנצח את המנגד, וכנ"ל בהמשל דבשביל נצוח המלחמ' פותחים את האוצרות החתומים והכמוסים מדור דור, אשר הדוגמא מזה יובן למעלה דכתיב מוצא רוח מאוצרותיו

שהכה בכורי מצרים, דבשביל להכות בכורי מצרים, דמצרים הם המצרים וגבולים, ובכורי מצרים הם תוקף ועוצם הקלי' ובשביל זה מוציא רוח מאוצרותיו, ואי' בת"ז תיקון ס"ט רוח ד' דא אור קדמא. דהנה כתיב כי גאה גאה ותירגם אתגאי על גויתנאי, וידוע • דגאה גאה הוא פנימי' הכתר דשרשו בחינת פנימי' ועצמות א"ס וגאותא דילי', סוס ורוכבו רמה בים, דשרש הנצח הוא בפנימי' הכתר וכנ"ל בהמשל דמדת הנצח נטוע ומושרש בעצם הנפש שלמעלה מכחות הגלויים.

שם פרק יט. וזהו ענין הנצח שמושרש בעצם הנפש, מה שלמעלה מכחות הגלויים דרצון הגלוי ומוחין, ולכן במדת הנצח יכולים להגיע לאוצר העליון, פי' דהתגלות והמשכת אוצר העליון הוא במדת הנצח. וזהו פתיחת האוצרות בעת המלחמה, דעיקר ענין המלחמה הוא הנצח, ובשביל לנצח את המנגד אז פותחים גם האוצרות הכמוסים, וכל הון יקר שבהאוצרות ניתן לאנשי החיל שהם הם המנצחים. הגם שמסירת האוצר הוא ע"י שרים ופקידים דוקא, אבל הכוונה פנימי' הם האנשי חיל אשר בהם ועל ידם בא הנצח בפועל. וזהו וגם נצח ישראל שהנצח הוא בשביל ישראל, וגם גוף הנצחון הוא נצחון של ישראל, דלהיות שהם נק' צבאות הוי' לכן הנה לפנייהם פותחים אוצרות שלמעלה בכדי לנצח את המנגד, ולהיות דנצח ישראל, דבישראל יש בחיי הנצח, לכן הם נק' צבאות הוי'. וכדאי' במדרש שוחר טוב ע"פ תודיעני אורח חיים אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע תודיעני אורח חיים כו' אמר הקב"ה לדוד חיים את בעי צפה לתורה שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה כו' (ובמד"ר ויקרא פי"ל) שבע שמחות את פניך (ומפי שבע לי שבע, דשבע שמחות בהרואים את פניך וכאמרם) אלו ז' כתות צדיקים שעתידין להקביל פני שכינה וכו' נעימות בימינך נצח וכי מי מודיענו איזו כת החביבה והנעימה שבהן, חד אמר זו שבאה מכחה של תורה ומכחן של מצוות, ואחרנא אמר אלו סופרין ומשנין שמלמדין תינוקות באמיתתן שהן עתידין לעמוד בימינו של הקב"ה, הה"ד נעימות בימינך נצח, דכ"ז הוא לפי שעצם הנצחון שייך לנש"י דוקא, וכדאיתא במד"ר ע"פ ולקחתם לכם ביום הראשון, דענין הלולב הוא וגם נצח ישראל, וזהו נעימות בימינך נצח, דכאשר הלולב בימינו אז הוא הנראה דנצח. וכמשל דאיתא במד"ר לשנים שנכנסו אצל הדין ולית אנן ידעין מאן נצח אלא מאן דנסב באיין בידו (מי שהוא נושא לולב והדס בידו) אנן ידעין דהוא נצח, כך ישראל כו' אנו יודעין דישאל אינון

נצחייא, ובכללות בעבודה הוא נצחון הנה"א על הנה"ב, ועי"ז שהאדם בעבודתו בתורה מצות ותפלה מנצח את הנה"ב עי"ז גורם הנצחון למעלה להיות אתכפיא סט"א, ובשביל זה הוא התגלות אוצר העליון.

(38) רמב"ם הלכות מלכים פרק ג הלכה ד ולא ירָבָה לו כֶּסֶף וְנֶזֶק לְהִנָּחֵל וְלִהְיוֹת בּוֹ אִלּוּ לְהִתְנַאֲוֹת בּוֹ. אֲלֵא כִּדִּי שִׁיתָן לְחִילוֹתָיו וְלַעֲבָדָיו וְלִשְׁמִשְׁיוֹ. וְכָל כֶּסֶף וְנֶזֶק שֶׁיִּרָבָה לְאוֹצָר בֵּית ה' וְלִהְיוֹת שָׁם מוֹכֵן לַעֲרֹכֵי הַצִּבּוֹר וְלִמְלָחְמוֹתָם הָרִי זֶה מִצְוָה לְהִרְבּוֹתוֹ. וְאֵין אֶסוּר אֲלֵא לְהִרְבּוֹת לַעֲצָמוֹ בְּבֵית גִּנְזָיו שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יז יז) "וְלֹא יִרָבָה לוֹ". וְאֵם הִרְבָּה לוֹקָה:

(39) ישעיה' לג יז. מֶלֶךְ בְּיָפִין תִּתְּנֶנָּה עֵינֶיהָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מִרְסָקִים:

רמב"ם שם פרק ב הלכה ה. הַמֶּלֶךְ מְסַתֵּפֵר בְּכָל יוֹם. וּמִתְסַתֵּף עֲצָמוֹ וּמִתְנַאֵה בְּמַלְבוּשֵׁי נָאִים וּמַפְאָרִים. שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה לג יז) "מֶלֶךְ בְּיָפִין תִּתְּנֶנָּה עֵינֶיהָ"

(41) המשך ע"ב בתחילתו. והנה יכול להיות גילויים לעצמו שאינם בבחי' שייכות לדבר הזולת כו', וכמו בתענוג שמתענג בהעצם שלו כו', אבל אין זה ענין הגילוי באמת, אדרבה הוא בבחי' עלי' ורוממות יותר בהעצמות כו'. וע"כ תענוג כזה הוא דוקא במי שמרומם בעצם ובזמן תכלית הרוממות שלו וכמו המלך בתכלית הרוממות שלו שמתענג בתענוג פשוט ועצמי לא מאיזה דבר כ"א בעצם רוממות עצמו כו', דבהתענוג הוא מתרומם יותר בהעצמות שלו בבחי' הבדלה ביותר כו'.

(42) אור התורה יתרו עמוד תתד. ועתה אם שמוע תשמעו בקולי כו' והייתם לי סגולה וגו'. ופרש"י אוצר חביב כמו וסגולת מלכים בקהלת סי' ב' ח', כלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גונזים אותם וברבות בקהלת שם פ"ח ב' אמרו וסגולת מלכים אלו ד"ת שנאמר בי מלכים ימלוכו משלי סי' ח' וברבות בא תוך פי"ז קל"ד ב' ד"א ולקחתם אגודת אזור כלומר אני עושה אתכם אגודה לעצמי אעפ"י שאתם שפלי' כאזור שנאמר והייתם לי סגולה מכל העמים. נשמע מזה דבחי' סגולה היינו בחיי אגודה, ולכאורה מה שייך סגולה לאגודה והענין דכתיב ואגודתו על ארץ יסדה בעמוס סי' ט' ו', וע' פ"ב דחגיגה ד"ב סע"א ובמסכת אבות פ"ה הובא פסוק זה על חמשה שיושבין ועוסקין בתורה שנאמר ואגודתו כו' וכתב במדרש כי אגודה הם חמשה שאדם אוגד בידו אחת שיש בה ה' אצבעות ועוד כי רישא דקרא הבונה בשמים עליותיו כלומר השכינה שהיא בשמים

יורדת למטה כשיש אגודות יושבי' ועוסקי' בתורה כו' ורש"י ורשב"ם גורסים שם זה על שלשה שיושיבי' ועוסקי' בתורה שנאמר ואגודתו כו' ואין אגודה אלא בשלשה שכן מצינו בשלשה מינים שבלולב שהן נאגדים כאחד, ועוד תנן ולקחתם אגודת אזור שלשה קלחים עכ"ל. ובמנחות פ"ג דכ"ז ע"א וכן ישראל בהרצאה (כשהן מתעניין אין נענין עד שיהיו כולן באגודה אי צדיקים ורשעים דומי' דמינים שבלולב עושין פירות ואין עושין פירות) עד שיהיו כולם באגודה א' שנאמר הבונה בשמים מעליותיו ואגודתו על ארץ יסדה. ויובן זה עם מ"ש בתו"א פ' נח סד"ה הן עם אחד כו' וכן איתא פ"ק דכריתות ד"ו ע"ב כל תענית שאין בה מפושעי ישראל כו' שנאמר ואגודתו כו' וכן ברבות אמור ספ"ל דר"א א' לענין מינין שבלולב אלו ישראל כו' ונקשרו כולם אגודה אחת והם מכפרים אלו על אלו ואם עשיתם כך אותו שעה אני מתעלה הה"ד הבונה בשמים מעליותיו, ואימתי הוא מתעלה כשהן עשויין אגודה א' שנאמר ואגודתו כו', וי"ל פ' בשמים היינו המדות עליונות אש ומים ז"א דאצי' ושהוא מתעלה היינו שיומשך בו מוחין דגדלות מא"ס ב"ה זהו כשהן עשויים אגודה א'. גם י"ל עפמ"ש בביאור ונקדשתי בענין ג"פ קדוש שהקדוש האי עליות ז"א הנקי שמים לבחי' קדש העליון ואח"כ נמשך מלמעלה למטה כו' וזהו הבונה בשמים מעליותיו כו' וכן איתא ברבות פ' בהעלותך פט"ו דרס"ה א' ע"פ אספה לי שבעים איש, זש"ה הבונה כו' ואגודתו כו' לפלטיין שהיתה בנויה ע"ג הספינות כו' ע"ש. ויש לפרש הבונה בשמים מעליותיו ע"ד מ"ש בזח"ג ויקרא די"ו ע"א ע"פ כי גדול מעל שמים חסדיך דסליק לעילא מאתר דאיקרי שמים ומאן איהו דא איהו אימא כו' וע"ש בהרמ"ז והוא ג"כ כענין מש"ש ב' ויקרא דע"ט ב', כתיב ותתפלל חנה על ה' על דוקא, בגין דבנין במזלא קדישא תליין ופי' במק"מ כי הוי' הוא ז"א ובחי' על הוי' היינו א"א, וזהו ג"כ ענין עולת שבת כו' על עולת התמיד כו', והיינו פי' מעליותיו שבחי' מעל שמים ובחי' מעל הוי' יתגלו בשמים שהוא ז"א וכמו בשבועות שנמשך לז"א הכתר מא"א והמשכה זו זהו ע"י ואגודתו על ארץ כו' וכמ"ש כולך יפה רעיתי, כמ"ש ע"פ וזה מעשה המנורה ובד"ה אתם נצבים כולכם, ועמ"ש בד"ה וקבל היהודים ובד"ה תורה צוה גבי בהתאסף ראשי עם כו', וכענין עד דאתעבידת איהי ברזא דאחד, וע' מענין מעלת האחדות בתורה אור פ' נח סד"ה הן עם אחד כו' ובדרוש ברכת הזימון והנה ענין אין אגודה פחות משלשה היינו מה שישראל נחלקים לשלשה בחיי כהנים ולויים וישראלים ועל זה נאמר ואגודתו על ארץ יסדה היינו כשהיו כהנים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל במעמדם כולם אחוזהם וקשורים יחד באגודה א' כו' וע' בהרמ"ז ר"פ צו שע"י

התקשרות ג' בחי' הנ"ל על הקרבן היו ממשיכים מקדח"ק שהן תלת רישין כו' חג"ת דעתיק כו', וזהו הבונה בשמים מעליותיו כו', ומזה יובן מאמר הרבות פ' בא פ"ז דפ"י והייתם לי סגולה אגודה, כי סגולה הוא ג"כ מענין סגול שהם ג' נקודות שהם חג"ת שהן בחי' ג' אבות והן ג"כ ג' בחי' כהנים ליום וישראלים וכמ"ש בזח"ג פ' במדבר דק"ט ע"ב מהו לסגולתו תלת אבהן אלין איקרי סגולה כו' כהנים ליום וישראלים כו' והייתם לי סגולה וכ' המק"מ שהן ג' בחי' חג"ת והיינו כשהן אחוזים יחד, הרי סגולה זהו בחי' אגודה, ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ בענין אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם ומשם יובן ענין הבונה בשמים מעליותיו ע"י ואגודתו על ארץ יסדה כו' שהוא בחי' סגולה הנ"ל שעי"ז נמשך מימי קדם והיינו ע"י אשר נשבעת כו' בחי' שלמעלה מהחכמה אף שאין החכמה והשכל מחייב שיהי' ע"י סגול הנ"ל שהוא ג' קוין שבנפש אהוי"ר והתעוררות רחמים יהי' נמשך עי"ז אתעדל"ע מימי קדם כי הרי אין ערוך כו', אלא שכך עלה ברצונו וזהו אשר נשבעת כו' אשר קדשנו במצותיו כו' וזהו ג"כ לשון סגולה שהוא הרפואה שאינה ע"פ השגת חכמי הרופאים כ"א בדרך רחוקה ונפלאה כו' כך בחי' הנ"ל שיהי' ע"י אתעדל"ע דנש"י התעוררות מלמעלה מעלה זהו ענין סגולה כמ"ש בד"ה נאוו לחייך בתורים וה"ע אשר נשבעת לאבותינו כנ"ל. ולהבין ביאור ענין סגולה זו וגם מה שנאמר ואגודתו על ארץ יסדה שיסוד אגודה וסגולה הנ"ל להיות עי"ז הבונה בשמים מעליותיו ובחי' מימי קדם, כ"ז נמשך על ארץ דוקא. יש לפתוח לזה פיתחא ממ"ש בתו"א פי שמות ע"פ הבאים ישרש בענין קדש ישראל לה' ראשית תבואתה שהמצות נק' בשם תבואה וזריעה זרעו לכם לצדקה שעל ידם נצמח ונמשך אורות עליונים תר"ך עמודי אור אך היינו דוקא ע"י שנזרע"י בארץ חפץ היינו כנס"י שעליה נאמר כי תהיו אתם ארץ חפץ כו' ע"ש עד וזהו זורע צדקות מצמיח ישועות כו' והכח הצומח הזה בארץ חפץ, היינו להיות בחי' סגולה הוא האהבה הטבעית למס"ב באחד שזהו למעלה מהשכל, ויש ב' בחי' סגול האי חג"ת אהוי"ר ורחמים כנ"ל, הב' נה"י היינו בבחי' נצח כי עם קשה עורף הוא ובבחי' הודאה אף שאינו משיג ויסוד ההתקשרות חזק כנזי גבי מצה בענין שאין התינוק יודע לקרות אבא כו' ומצד בחי' זו יש בה הכח להצמיח ישועות ע"י זריעות מעשה המצות, ובד"ה בשלח פרעה נת' שכח הצומח נמשך מצד בירור נה"ב ששרשה לפני מלוך מלך וגו', אך בירור זה זהו דוקא ע"י ארץ חפץ הנ"ל, וזהו ענין סגולה לשון אוצר, ופרש"י שמימי' באוצר כלי יקר ואבנים טובות, כי אבן א' בין דהיינו בירור דנה"ב ששרשה משם ב"ן וכן בירור הרפ"ח ניצוצי' וכשמתברר' נק' אבנים טובות ע"ד מעשים

טובים, עמ"ש בד"ה ששה משמותם ובד"ה ושמתי כדכד וע"פ בעטרה שעטרה לו אמו בביאור ע"פ ונקדשתי ובד"ה משמח חתן, וע' בזח"א ויצא דף • ע"פ ויקח מאבני המקום ובתו"א פ' ויצא, והנה כל אבנים טובות הנ"ל נכללו בבחי' העלאות מ"ן בכנס"י שהנפש מבררת אותם וע"כ נק' אוצר חביב, וכ"כ בספר פנים יפות פ' יתרו וז"ל פ' סגולה לשון אוצר כמו שמלקט דברים המפוזרים ומכניסם לאוצר אחד כך יתלקטו כל ניצוצי' הקדושות המפוזרי' בכל העולם עכ"ל, וזהו כי לי כל הארץ היינו בין ארץ חפץ העליונה ובין בחי' והארץ היתה תוהו, ואי לזאת והייתם לי סגולה שיהי' נכלל באוצר דארץ חפץ גם הברורים מבחי' עולם התוהו, וגם י"ל שגם מה"ט נק' אגודה שבה מתקבץ ומתאסף המ"ן מבירורי' הניצוצו שנש"י מברר' ונעשי' מטורי' דפרודא לבחי' אחדות וכמ"ש בתו"א פי וישב ע"פ והנה אנחנו מאלמים אלומים, וכמ"ש במ"א בענין ורב להושיע. ועמ"ש בד"ה תורה צוה בפ' בהתאסף ראשי כו' ובד"ה שובה ישראל בפ' וה' אספני, ועמ"ש בפ' ויחי ע"פ הקבצו ושמעו כו', וע' זה"ב ויקהל דר"ד ע"ב, וגם נקראו אגודה ע"ש שמלמעלה למטה נמשך לתוכה כל האורות עליוני' כמ"ש בפרד"ס ערך אגודה, ובמא"א אות א' סכ"ט אגודה בסוד המל' כי בה נאגדים האורות עליוני' אגודת אזור נקי היסוד עכ"ל, וע' בת"ז תיקון ל"ט דפ"ג וע' בתו"א סד"ה וישב יעקב בענין פי' מגורי' אביו לשון אוצר, וז"ל המא"א אות סמך סעיף ג' סגולה אוצר חביב והיינו המלי יראת ה' היא אוצרו בנאה כאוצר רחב עכ"ל, ועיין מענין אוצר במא"א אות א' במל' כי שם מקום הועד וההתאספות ובזח"ב תרומה קכ"ז א' פי' ישראל סעיף קי"ז ובי"נ שם שהאריך במאמרים, עוד פי' במא"א אות סק"ו אסיפה לסגולתו אתר דנטיל וכניס כולא וע' במק"מ שם, ועמ"ש בד"ה והנצח זו ירושלים שע"י הנצח נמשך התגלות אוצר של יראת שמים וכמ"כ מלמעלה גילוי סדכ"ס כו', ויש להעיר מפסוק יפתח ה' לך את אוצרו הטוב, דברים כ"ח י"ב, גם מפסוק להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא משלי ח' כ"א. וי"ל דבחי' זו דוהייתם לי סגולה באה תחת הבחי' ראשונה שנאמר לישראל היינו אם שמוע תשמעו בקולי, כי שמיעה היא תליא בהאי אתר כנזי בזח"ג פי' בהר היינו לקבל עול מלכותו ית' ועז"ג שמוע מזבח טוב כמ"ש במ"א ע"פ ראה אנכי כו' אשר תשמעו וע' ברבות ע"פ וישמע יתרו ס"פ כ"ז, גם כי שמע לשון אסיפה כמו וישמע שאול, וזהו ג"כ ענין ואספת דגנך לאסוף גם עסק המו"מ אל בחי' אחד ואהבת כענין עשה תורתך קבע כו'. והנה כ"ז זהו ענין מעלות ומדריגות כנסת ישראל מצד עצמה שהוא בחי' סגולה שהיא היותה ארץ חפץ שבה דוקא יש הכח להצמיח ישועות ע"י מעשה המצות ושיהי' באתדל"ת שלהם

אתדל"ע אשר האתדל"ת הוא בבחי' סגול וזהו ענין כי אמרתי עולם חסד יבנה אמר אש מים רוח, ועי"ז נמשך מלמעלה ג"ב את ה' האמרת כו' אך על ההמשכה הנמשך בה אורות עליונים ע"י מעשה המצות עז"נ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים כו', והענין ע"פ מ"ש ברבות פ' פקודי תוך פנ"א קס"ג ב' למלך שנטל אשה וחבבה יותר מדאי כך הקב"ה חיבב את ישראל כו' שנאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים כו' הרי מבואר דשבח ממלכת כהנים כו' זהו דומה למלך שנטל אשה וחבבה כו' היינו מה שנמשך בה ע"י יחודה עם המלך ממש, וכך בהנמשל זהו ע"י המצות וזהו מ"ש בתניא פמ"א וז"ל והיינו יחודו * העליון שבאצי' הנעשה באתדל"ת ע"י יחוד נפש האלהי והתכללותה באור ה' המלוכש בתורה ומצות שעוסקי' • בהן והיו לאחדים ממש כמ"ל, כי עי"ז מתייחדים ג"כ מקור התורה והמצות שהוא קוב"ה עם מקור נפשו האלקי הנקי בשם שכינה שהן בחי' ממכ"ע ובחי' סוכ"ע כמ"ש במ"א באריכות עכ"ל, ולכן נק' בחי' זו ע"ש ממלכת כהנים, כי כהן הוא שושבינא דמטרוניא הממשיך בחי' יחוד עליון הנז', **אבל בחיי והייתם לי סגולה זהו מעלתה מצד מהותה ועצמותה שהוא דוקא כלי המסוגל לקבל גילוי אור יחוד העליון** שלכן ניתנה התורה לישראל ולא למלאכים כי ישראל עלו במחשבה מבחי' איהו וגרמוהי חד, וע"כ הם ג"כ כלים לקבל יחוד העליון שע"י המצות בחי' גילוי איהו וחיוהי חד כנזי בתו"א פ' יתרו בד"ה זכור את יום השבת ובד"ה ראיתי והנה מנורת זהב גם אפ"ל והייתם לי סגולה בחי' וארשתיך לי בחיי אירוסין ואתם תהיו לי ממלכת כהנים כחי' וידעת את ה' בחיי נישואין. להבין ענין ההפרש בין בחי' זו הב' לבחי' הא' הנה ע"פ משנ"ת בענין והייתם לי סגולה שהוא היותם בחי' ארץ חפץ הרי עכ"ז זה שתצמיח הפרי הוא ע"י הגרעין הנזרע בה והן המצות ואז עי"ז נצמח פרי חשוב עד אין קץ שיש בה טעם ותענוג, וכמו אשה היולדת זכר שהוא בחי' עליונה יותר ממנה עצמה כו', הב' ע"ד מ"ש ע"פ שחורה אני ונאווה שבעוד הנשמות למעלה בבחי' אצי' שרשן מכלים דאצי', וע"י ירידתה למטה בבי"ע נעשית בבחי' כלה כלתה נפשי, ואזי מקבלת הטפה שהיא התורה והמשכה זו הוא מעצמות א"ס ב"ה ממש, והמשכה זו דוקא ע"י אתדל"ת מבירור המ"ן. וזהו מעלת ממלכת כהנים שמקבלת מח"ע והוא ג"כ ענין איהו וחיוהי שלמעלה מבחי' איהו וגרמוהי, ומ"מ זהו ע"י והייתם לי סגולה אוצר חביב שבו אבנים טובות בירור שם ב"ן כנ"ל שע"י דוקא נמשך המ"ד דמ"ה ששרשו ממו"ס כנזכר בבאיור ע"פ והנצח זו ירושלים, הג' י"ל כמ"ש ע"פ בהעלותך את הנרות ענין ההפרש בין אהבה דבחי' אברהם שהוא מלמטה למעלה, אבל אה"ר דאהרן הוא מלמעלה למטה

שיהי' הגילוי גם למטה כמו למעלה וזהו אהרן אותיות נראה באורך נראה אור כו' אשר עין בעין נראה אתה ה', וזהו ענין כשמן הטוב כו' זקן אהרן שיוירד ע"פ מדותיו כו' יעו"ש באריכות, ולכן נק' ממלכת כהנים, אשר הכהנים מבחי' אהרן קו ימין חח"ן כו', משא"כ סגולה סגול זהו מבחי' אברהם כו'. והנה תוכן כל ג' ענינים הנ"ל הוא הכל כוונה א' ע"ד שנת' תחלה והוא מבואר בזח"ג פי צו דל"ד סע"ב מאן ממלכת כהנים כד"א זאת תהי' משחת אהרן ומשחת בניו, דכד אתברכא כנס"י על ידא דכהנא כדין אתקרי על שמיהן, וענין שמתברכת ע"י הכהן היינו שהוא שושבינא דמטרוניא, וע' בזח"ג פ' שמיני דל"ז, והענין כי זאת היינו, כנס"י וכתוב בזאת יבא אהרן, ופי' זאת משחת אהרן שאהרן ממשיך בה מבחי' משחת קדש, וכמ"ש פ' צו דל"ד ע"א וע"ש במק"מ, וזהו פי' ממלכת בתוס' מם שהוא מורה על גדלות המלוכה וכמ"ש דל"ד סע"ב ר"ש אומר מלכות כהנים לא איקרי אלא ממלכת כו' * וזהו ע"ד למרבה המשרה בחי' בינה, או כענין כד יתבא על כורסיא מלך רב איקרי וכמ"ש סד"ה לא הביט און ביעקב בפ"י ותרועת מלך בן, גם ע"י שמאיר בה מבחי' מלך מלכי המלכים וכענין ואולם חי אני וימלא כבוד כו' ובילקוט הביא מהמכילתא בפ"י ממלכת כהנים ראויים היו ישראל לאכול בקדשים, והיינו כמ"ש במ"א ע"פ ואם האכל יאכל בשני אכילות הכתוב מדבר א' אכילת כהנים ואי אכילת מזבח שאכילת מזבח הוא אר"י דאכיל קורבנין שהוא מבחי' פני אר"י והוא בחי' העלאות מ"ן אבל להיות אכילת אדם העליון שם מ"ה זהו ע"י אכילת כהנים כו' נמצא בחי' כהנים המשכת שם מ"ה, ועמ"ש מענין ממלכת כהנים בד"ה והיה מספר בנ"י, וכעין זה פי' בספר פנים יפות והנה בחי' זו נמשך ע"י ושמרתם את בריתי ברית בחיי התקשרות והוא ענין ועשה טוב דהיינו מעשה המצות שממשיכים בחיי טוב והתקשרות ויחוד עליון דסוכ"ע וממכ"ע, וכמ"ש ג"כ גבי כהונה ברית מלח עולם הוא לפני ה' כו' ס"פ קרח ובמא"א אות מם סע"י ס"ב ממלכת כהנים מ' דאו"א נקרא שניהם כהנים.

לקוט שיחות חלק יח עמוד 21. ד. די דריי ענינים בפנימיות ובעבור דת האדם: , והייתם לי סגולה מכל העמים" - צום אלעם ערשטן איז דער ענין הבחירה, וואָס דער אויבערשטער האט בוחר געווען בבנ"י בזמן מיתי, וואָס אמיתיות עניין הבחירה קומט אינאָר גאַנצן מצד הבוחר. זי איז ניט מוכרח דורך (פארבונדן מיט) דער מעלה ויתרון פון דעם נבחר. דאָס וואָס דער אוי- בערשטער איז בוחר די אידן איז פאר- בונדן מיט אַזאָ מדרגה וואו עס איז כחשיכה כאורה" (ובפרט בנוגע לקבלת השפעה) און נאך העכער, דער חילוק צווישן

אידן און אומות העולם איז ניט די סיבה עיקרית פון בחירת בנ"י, ובלשון רש"י ולא תאמרו אתם לבדכם שלי ואין לי אחרים עמכם", נאר מצד בחירתו ית', זיינען די אומות בעיני ולפני לכלום", און חיבתכם ניכרת". דערנאך קומט דער ענין פון עבודת ישראל", וואס בכללות טיילט עס זיך אין צוויי אופנים: א) די עבודה אין דברי הרשות, וואס ער טוט זיי לשם שמים", אָדער נאכמער אין אן אופן פון בכל דרכיך דעהו", ב) די עבודה אין לימוד התורה וקיום המצוות. און דאס איז דער חילוק צווישן דער מעלה פון כהנים משרתי ה' ווי ס'ווערט געטייטשט בכל מקום (דער ווי דער פסוק זאגט דא גוי קדוש") - און דער מעלה פון ממלכת כהנים - שרים": די עברה אין עניני קדושה (כלימוד התורה וקיום המצוות) איז אין אן אופן אז מען איז אויסגעטאן פון חול פון וועלטיי, וואס דאס אין כדוגמת עבודת הכהנים לעמוד לפני ה' לשרת זיי זיינען מובדל פון עניני עולם, און נאָר, ה' הוא נחלתו" 4 - כל מהותם עניניי אין לעמוד לפני ה' לשרת וואָס מצד דעם ווערן אידן אנגערופן, גוי קדוש", זיי זיינען משרתי וגוי קדוש לדבקה באיל קדוש" דורך תומ"ציי: און מצד דער עבודה אין דברי הרשות, פון כל מעשיך יהיו לש"ש" און, בכל דרכיך דעהו", וויבאלד דאס זיינען מעשיך (שלך) און דרכיך (שלך), זיי זיינען דברי הרשות וואָס ווערן געטאן לשיש וכו', ווערן אידן אנגעפירט רופן כהנים - שרים", וואָס ווייזט אויף דער שליטה און אנפירונג פון אידן מיט זאכן פון דער וועלט (ובמילא - א שייכות צו זיי). די עבודה איז אופנה ניט דורך זיין אויסגעטאן פון וועלט, נאָר (בעיקר) צו שולט זיין און אנפירן מיט עניני העולם, | אויסנוצן די דברי הרשות לשם שמים", | ביז אַז אין זיי גופא דערהערט זיך דער ענין פון אלקות - דעהו", עס ווערט אין זיי א בריר וזיכר, ביז אַז זיי ווערן א דבר שבקדושה וכו' - כלים צו גיטלעכקייט. ה. דאָס איז בכללות. בפרטיות איז אויך אין דער עבודה פון קיום המצוות פאָראַן די צוויי תנועות ואופנים: א) ער לערנט תורה אין אין מקיים מצות בכדי לדבקה בו ית', וואָס אי אפשר לדבקה בו באמת כי אם בקיום רמ"ח פקודין שהם רמ"ח אברין דמלכא כביכול". ד.ה. זיין לימוד התורה וקיום המצוות איז צוליב זיין משרת ה'" - ווערן קדוש ומובדל פון וועלט, גוי - קדוש". ב) דער עסק התורה וקיום המצוות איז בכדי פועל זיין אויף גופו ונה"ב וחלקו בעולם, צו מאַכן פון וועלט אַ דירה לו ית' בתחתונים.

43) המשך תרס"ו עמוד ת"ע (בדפוס הישן) והגם דשרש המלאכים הוא ג"כ מבחי' הכלים דע"ס כו', הרי ידוע דהמלאכים הם מבחי' חיצוניות הכלים, ונשמות מפנימיות הכלים כו'. והענין הוא, דהנה נת"ל (ד"ה

אנכי) ההפרש בין דבור למחשבה, דהדבור בשביל הזולת, והמחשבה היא בשביל עצמו כו', וכמו"כ הוא ההפרש בכלים דאצילות בין בחי' פנימיות הכלים לחיצוניות הכלים, דידוע דבחי' פנימיות הכלים) הוא לצורך עצמה, לקבל את האור, וכמו עד"מ הכוס שנותנין לתוכו מים או יין, הרי תוכו הוא לעצמו, היינו מה שהוא כלי לקבלה, דבלעדי זאת אינו כלי כלל, וע"י התוך הוא כלי לקבל מה שנותנים בו, וחיצוניות הכלי הוא לאחוז בה ולשתות ע"י, הרי דחיצוניות הכלי אינו לקבל לעצמה, כ"א לפעול פעולה חוץ להעצם כו'. ובד"כ הם ב' מיני כלים, כלים פשוטים, וכלים מקבלים, דכלים פשוטים אין להם כלי קיבול לעצמן, כ"א לפעול דבר לבד, וכלים מקבלים הם לקבל לעצמן כו'. והדוגמא מזה יובן למעלה בכלים דע"ס, דבחי' פנימיות הכלים הוא בחי' עצם מהות הכלים, שהיא כלי לקבלה לקבל בתוכה האור, והאור מתלבש ממש בתוכה כו', והיינו שהכלי מתאחדת עם האור ותופסת אותו בתוכו (ועמשנת"ל בד"ה ויקח קרח 66 בענין חו"צ, שיש בהחומר איזה דמיון אל הצורה, דמשו"ז מתאחדת [ת] ותופסת הכלי בהאור כו', והיינו בבחי' פנימיות הכלי כו'), שהאור מורגש ומושג בהכלי, ונעשה כפי אופן מהות הכלי כו' כנ"ל, וכמו"כ הכלי ג"כ מתעלה ומזדככת ע"י האור, וכידוע דאו"פ מצחצח חצי הכלי מבפנים כו' (וכמו עד"מ בריבוי התעסקות בענינים שכליים, הרי חומר המוח מזדכך עי"ז, שמקבל ענין שכלי בטוב ובדקות יותר כו', וכמו"כ הוא בעומק כו', שזהו לפי שחומר המוח תופס ומשיג את השכל, ועי"ז מזדכך כו'. ובמ"א מבואר 69 דצחצוח הכלי נעשה דוקא ע"י אור עליון שהוא בבחי' או"פ, אלא שאינו משיגו בבחי' תפיסא ממש כו'). וזהו הנק' צלם אלקים כו' 70, וידועי דצלם הוא בחי' צורה עצמיות, והיינו בחי' פנימיות הכלי, שהוא בחי' מהות ועצמיות הכלי, שמתאחדת ממש בהאור, ואין ענינה להשפיע את האור, כ"א לצורך עצמה בלבד כו'. אבל בחי' חיצוניות הכלי הוא להשפיע את האור, ולפעול בו ועי"ז 12, שזהו חוץ לעצמו, ואין זה עצם מהות הכלי, ואינו מתאחד עם האור. ונקי דמות אלקים 13, שגם באצילות נק' בחי' דמות, שאינו צורה עצמיות כו', וה"ז בבחי' מהות נבדל מן האור כו', וכמ"ש במ"א. ומ"ש בת"ז 74 איהו וגרמוהי חד, זהו בבחי' פנימיות הכלים, אבל לא בחי' חיצוניות הכלים כו', רק שאיהו מתייחד עמהם לברוא בהם וע"י כו', דהיינו לפעול פעולה שחוץ לעצמותו כו', אבל לא בבחי' חד כמו בבחי' פנימיות הכלים, שמיחדים ממש עם האור כו'. זר אנג ראייר וזהו ההפרש בין הנשמות למלאכים. דהנה נת"ל דכל הנבראים, ואפילו מלאכים, הרי אין מהותם הוא הכח האלקי עצמו, רק שנבראו מהכח האלקי, אבל במהותם

הם נבראים בבחי' יש, שהוא מהות אחר כו', אבל נשמות, בעצם מהותן הם אלקות ממש, וגם כמו שירדו לבי"ע הן בעצם אלקות כו'. ולזאת, התהוות המלאכים הוא מבחי' חיצוניות הכלים, שנבדלים מן האור, וענינם הוא לפעול חוץ לעצם, והיינו לפעול בדבר הזולת כו', אבל הנשמות שרשן מבחי' פנימיות הכלים, שהוא לצורך עצמן, ונתהוו מזה הנשמות שאינן בבחי' זולת, כ"א הן אלקו' ממש בעצם מהותן כו'. ולכן המלאכים הן שלוחי השפע, דהתהוות המלאכים אינו לצורך עצמן, כ"א לצורך האמצעית כו', דרך נשמות התהוותן לצורך עצמן, שהן עיקר הכוונה כו', אבל התהוות המלאכים הוא רק להיות אמצעים שבהם וע"י תהי' ההשפעה כו' (וכמו"כ התהוות עולמות העליונים אינם לצורך עצמן כו', וכמו"ש בסש"ב פל"ו, ועמ"ש בד"ה ארדה נא, רמ"ט), והיינו כמו שרשן בחיצוניות הכלים, שהוא הבאת והמשכת האור אל הזולת כנ"ל, וכמו"כ המלאכים הן שלוחי השפע כו'. אבל הנשמות אינן שלוחי השפע, כ"א הן כלים לקבל, שהן מכון לשבתו ית' כו' כנ"ל, שזהו עיקר הכוונה בנשמות. והיינו מפני שרשן בבחי' פנימיות הכלים, שזהו בחי' מהות ועצמות הכלי, לקבל בתוכה האור ולהתאחד בו כו', וכמו"כ הוא בנשמות, בחי' קבלת האור האלקי בתוכם, שהם דבוקים ומיוחדים בהאור כו'.

ספר המאמרים תשיא עמוד 110. כג) אמנם צ"ל בעומק יותר ההפרש בין הפנימי וחיצוני, דמאחר דפנימי וחיצוני יש להם שייכות זל"ז, דהרי זהו הפנימיות וחיצוניות זו, וכן החיצוניות היא דפנימיות זו, ומ"מ הנה הם חלוקים בעצם מהותם ולכן הרי המלאכים ששרשן מחיצוניות הכלים הרי כל ענינם הוא מה שהם שלוחי השפע. וטעם הדבר הוא דלהיות שחיצוני' הכלים הוא בחי' השפעה מה שחוץ לעצמותו של הכלי, עיר המלאכים דשרשם מחיצוניות הכלים גם הם הנה עצם מהותם הוא מה שהם שלוחי השפע, דזהו כל מהותם מה שהם שלוחים, ומציאותם הוא מה שאומרים שירה. והיינו דבמלאכים יש גם כן מהות ומציאות, וממציאות מהותם הוא שבא מהות מציאותם, דמהותם הוא השליחות, ולכן נק' בשם מלאך שהוא שליח, והוא דבר ה' בהשליחות ההיא, אשר זהו כל מהותו ממש, וממציאות מהותם נעשה מהות מציאותם באמירת השירה בהתפעלות גדולה שמתבטלים ממציאותם לגמרי, דאמירת השירה לגבי השליחות ודבר ה' הוא כמו חיצוני' לגבי מהות פנימי, וטעם הדבר הוא לפי דשרש המלאכים הוא מחיצוניות הכלים, וחיצוניות הכלים הרי עיקרם הוא ההשפעה והגילוי חוץ לעצמותם דוקא, והנשמות הנה המשכתם הוא ע"י פנימי' הכלים דוקא, ולכן הרי כל עיקר ענינם של הנשמות שהם כלים

13

לאלקות, ולא מיבעי בעצם הנשמה שהיא כלי פנימי לאלקות, כדאיתא במד"ר חמשה שמות נקראו לה גרין חיי יחידה, ונקראת יחידה להיותה מקבלת מבחי' יחיד, אלא דגם הארת הנשמה כמו שבאה בהתלבשות בגוף ונה"ט היא כלי לאלקות, וכמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, וארז"ל בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד, דכל אחד ואחד מישראל הוא מקדש, וכתוב מכון לשבתך פעלת ה', שהנשמות גם כן כמו שהם בירידתם למטה מתלבשים בגוף ונה"ט הם מכון לשבתו ית', ועוד יותר דכל ענין ירידתו למטה הוא בשביל להאיר את העולמות באור התורה והעבודה בקיום המצות, כמ"ש נר הוי' נשמת אדם, דנשמתו של אדם הוא נר ה', וכמו הנר כשמאיר הרי לא זו בלבד שהאדם רואה שלא יכשל בדברים המזיקים אלא עוד זאת שהולך בדרך רחבה וישרה כמו"כ הוא הגר הנשמה, שגם מעט אור דוחה חושך הרבה, וכתוב ותורה אור, שהתורה מאירה לו להאדם בכל עניניו והנהגותיו גם בעניני העולם כשהם על פי דיני התורה ודרכי התורה, וכמ"ש דרכי' דרכי נועם וגו' אשר כל זה הוא לפי שהנשמות הנה המשכתן הוא ע"י פנימי' הכלים והפנימי' דכלים שהוא עצם מהותה הרי כל ענינה שהיא כלי לקבלה לזאת הנה הנשמות שהמשכתן הוא ע"י פנימי' הכלים ה"ה כלים טובים לאלקות, שזהו כל עצם מהותן שהם כלים פנימי' לקבל הפנימיות והעצמיות, והיינו דמציאות מהותם של הנשמות הוא שהם כלים לקבלה את פנימיות ועצמות האור עצמי, ומזה בא מהות מציאותם להאיר את העולם באור התורה, והכוונה בזה הוא דבעצם ענין ירידת הנשמות והיותן למטה הנה מאיר אור פנימי בעולם, ולכן הרי גם השפעות גשמי' הנמשך ע"י הוא בכדי להמשיך עי"ז גילוי אלקות בעולם, וכמו באברהם אבינו ע"ה אשר נשמתו האירה כמו כפי הכוונה העליונה בירידת הנשמה למטה, ולכן נאמר ב' התהלך לפני והי' תמים, הלך לפנימיותי והי' תמים למטה כמו שהוא למעלה, שזהו פירוש התהלך היינו כמו שהנהגתי בפנימיותי כבי' למעלה כן תהי' למטה אתה בהנהגתך למטה, וזהו תמים שלמטה יהי' כמו למע'. גיי נאך מיינע פנימיות און היי תמים. וזהו שפירש"י הדבק בעבודתי, שהעבודה שלמעלה הוא גילוי אור, וכן היו כל עניניו של אברהם אבינו ע"ה לפרסם אלקותו ית' בעולם, שזהו הלך ונסוע הנגבה, ואופן עבודתו הי' בדרך דביקות, היינו להיות למטה כמו שהוא למעלה, וזהו שהי' מרכבה לאלקות וכל ענין המרכבה שהוא בטל אל הרוכב, ולכן הנהגת עבודתו היתה בהכנסת אורחים ולהשפיע לכל, אבל בזה גופא הי' כוונה אלקית להמשיך גילוי אלקות בעולם, וכמאמר עד אברהם הי' העולם מתנהג באפלה בא אברהם התחיל להאיר, ולכאורה הרי גם עד אברהם

היו צדיקים גדולים ואיך כל זה נקרא אפלה ואברהם התחיל להאיר. אלא לפי שאברהם אבינו ע"ה ה' למטה כמו שהוא למעלה, והוא פתח הצינור דמסירת נפש, כמ"ש במ"א, דכ"ז הוא לפי שגם למטה האירה נשמתו כפי סדר הכוונה העליונה בירידת הנשמה למטה, והיינו דעצם היותן של הנשמות למטה הנה ממשיכים אור פנימי בעולם, וטעם הדבר הוא להיותם כלים פנימים לאלקות, והמשכתן הוא על ידי פנימיות הכלים, הרי דחיצוני ופנימי' הכלים חלוקים בעצם מהותן, הנה גם הנחת השמות בהכלים כמו כלי החכמה כלי החסד הרי הכלים חלוקים בזה, דשם חכמה וחסד בחיצוניות הכלי הוא רק שם הכינוי והפעולה, אבל בפנימיות הכלים הנה שם חכמה וחסד הוא שם התואר. וכמו עד"מ שם חכם, הנה שם זה הוא תואר, כי מה שנקרא חכם אינו על שם החכמה ושכל שישנו במציאות במוחו, דמי שהוא יודע הרבה עניני שכל שלמד וקבל מרבותיו, וכן גם זה מה שהשכיל בעצמו, הנה עם היות שנקרא בשם חכם אבל אז הוא רק שם הכינוי בלבד, ואם לומד עם אחרים שמלמדן חכמה ושכל הוא שם הפעולה, ששמות הללו חלים רק על דברים אשר כבר ישנם במציאות, בלי הבדל בין שהוא מציאות גלוי כמו זה שמלמד חכמה ושכל לתלמידיו או מציאות בלתי גלוי לזולתו שהם החכמות והשכלים אשר במוחו ועודם נסתרים מידיעת זולתו שהזולת אינו יודע אותם עדיין, וכשם שהידיעה שהזולת יודע את חכמתו שלמד אותו החכם הרי ידיעה זו אינה משנה מהותה של החכמה והשכל, הנה כמו כן העדר הידיעה שהזולת יודע אינו משנה המציאות כלל, רק שחלוקים בשמותם. דעל שם השכל הגלוי נקרא חכם שהוא שם הפעולה ועל שם השכל המכוסה נקרא חכם שהוא שם הכינוי, אבל כללות שניהם הנה הם חלים על מציאות דבר אשר כבר ישנו, אמנם קריאת שם חכם בעצם, היינו אמיתת השם שהוא שם התואר, הוא שמתאר עצם כלי מוחו וכלי שכלו שהם כלים טובים בעצם לקבל כל דבר חכמה ושכל, והיינו דהשכל והחכמה שהחכם כלי לקבלם הנה לא זו בלבד שאינו עדיין חכמה ושכל ממש, אלא שאינו עדיין שום שכל מצוייר, ואינו אלא כמו כח היולי לקבל כל דבר שכל וחכמה, והיינו שכל דבר נקודה שכלית איזו שתהי' הנה איש זה מצד עצם טיב כלי מוחו וכלי שכלו יוכל לקבלם, ועל שם זה נקרא חכם שהוא שם התואר על עצם של הנקודה ההיא, אשר לא זו בלבד דלעצם גודל הפלאת העומק שבה טיב כלי חכמתו בכלי המוח והשכל, ויכול להיות שכל כך יהי' עומקה לא תוכל לבוא לידי גילוי לזולתו, אלא אף לעצמו אי אפשר כלל שיבא בשכל מצוייר, ואינו אלא אשר מצד טיב עצם כלי שכלו הוא כלי לקבל נקודה שכל עצמי כזה, וכמו שאנו יודעים

בחכמים מופלאים שיכול להיות אשר משך שנים רבות הונח בכלי שכלם נקודה שכלית שהם בעצמם בעמקי כלי שכלם יודעים אותה ועם זה אין ביכולתם להביאה בשכל מצוייר גם לעצמם. כד) והנה מכל זה אנו רואים שגם בכלים שהכלים הנה בעצם מהותם הם בגדר מציאות, שזהו ההפרש בהגדרים אור וכלי, דאור עצם מהותו בגדר מהות, והכלי עצם מהותו בגדר מציאות, והיינו שגם המהות של הכלים הוא מציאות דבר מה, ועם היות שגם בכלים יש מהות ומציאות, ומ"מ הרי גם המהות שהוא פנימיות הכלי הוא מציאות דבר מה, ומ"מ הנה הפנימי של הכלי מובדל בערך מחיצוניות הכלי, אשר מזה יובן במכל שכן בההפרש בין פנימי וחיצוני שבאור פנימי גופא דפנימי האור הוא עצם האור וחיצוני' האור הוא אור מתפשט, וזהו דהאין בכללותו הוא אור פנימי, דאור פנימי זה מתחלק לשנים, עצם. האור הוא האין דיש האמיתי, וחיצוני' האור הוא האין דיש המתהווה. וזהו דהאין הנה הגם שנקרא בשם אחד אין, הנה אין פירושו שוה כמן שהוא לגבי המשפיע לכמו שהוא לגבי המקבל, דיש האמיתי הוא המשפיע שמשפיע הכל, כמ"ש כי ממך הכל וגו', וכמ"ש במ"א דעש"ז נקרא בשם תחלה שהוא תחלת הכל, וכמ"ש הרמב"ם וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו, וזהו פירוש אין שלגבי יש האמיתי פירושו אין ממש, שאינו תופס מקום כלל, שגם עצם האור אינו תופס מקום כלל וכלל לגבי עצמות, דלהיותו בחיי אור ולא עצמי הרי הוא רק הארה לבד, שאינו מהות דבר לעצמו, ואינו תופס מקום כלל, ולכן הנה אני ה' לא שניתי, שלא יש שום שינוי כלל בין קודם ההתהוות לאחר ההתהוות. ולכאורה יפלא, והלא נאצלו הנאצלים ונבראו הנבראים, ואיך הוא לא שניתי. אך הענין הוא לפי שכל מה שנאצל ונתהווה הכל הוא מהארה לבד, שאינה תופסת מקום כלל לגבי העצמות, ולכן הנה באמת אין שום שינוי כלל, וכמו שאנו אומרים אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר שנברא העולם בהשואה גמורה, וא"כ פירוש אין הוא שהאור והגילוי מן העצמות הוא בבחי' אין ממש לגבי העצמות, שאינו תופס מקום כלל. אך בחיי האין המקור על המקבלים, היינו בחיי יש נברא, הנה זה מה שנקרא אין לגבי היש הרי אין זה מצד העדר תפיסת מקום, וזה שייך רק לגבי העצמות, אבל לגבי יש המתהווה אינו שייך לומר שהוא בבחי' העדר תפיסת מקום, שהרי ממנו הוא התהוותו, ונקרא אין של היש, היינו שהוא מקור המהווה את היש. אמנם זה מה שהוא נקרא בשם אין לגבי היש הוא מבי טעמים. האי שהוא לא בבחי' דבר ומציאות כמו היש שהוא במציאות ממש, והיינו דהמקור המהווה הוא בבחי' לא דבר. אמנם גם בזה אינו שהוא בבחי' לא דבר כלל, שהרי הוא בערך

היש להיות בבחי' מקור אליו, וא"כ הרי בהכרח שהוא בבחי' דבר מה עד ששייך לומר עליו שהוא מקור. ועם היות שההתהוות הוא בדרך אין ערוך, דהלא התהוות היש אי אפשר להיות בבחינת קירוב הערך רק בבחינת ריחוק הערך, שזהו מה שהנבראים עצמם מכריחים שהמקור הוא אין, דכאשר אנו"ר מציאות יש מוכרח להיות שהתהוותו הוא מבחי' אין. מ"מ הנה גם זה מוכרח לומר שאינו בבחי' אין לגמרי, דמאחר שהוא מקור ליש הלא בהכרח שהוא בבחי' שייכות ובבחי' ערך אל היש, וכן הוא בהדעה דדית דהיינו דעת המקבל שהוא מאין ליש, היינו שהמקור הוא לא דבר, אבל לא שהוא בחי' אין ממש. דהנה הנברא אינו יכול להשיג כלל בחי' אין ממש, בבחי' העדר המציאות, אך עם זה הנה זאת הוא משיג שבהכרח לומר שהמקור הוא בחי' אין, אבל זהו רק מה שאינו בבחי' מציאות כמו מציאות הנברא, ועש"ז קורא אותו אין. וטעם הבי שנקרא אין לגבי היש. לפי שאינו מושג בהיש. כי הנבראים מוכרחים לקריאת שם, כי כל דבר שאין לו שם הרי אין לו שום תפיסא בחושי הנבראים, והיינו שהשם הוא הבית יד אשר בו ועל ידו יכולים הנבראים לאחוז בו בתפיסתם, ולהיותו בלתי מושג להנבראים מה הוא ולתת לו שם היה מוכרחים וא"כ א"א לכנותו בשום שם רק לקרותו בשם אין. וע"ד קריאת שם מן, דטעם השם הוא לפי שלא ידעו מה הוא, והיינו שהדבר שבלתי אפשר לכנותו בשום שם הנה הנבראים קוראים אותו בשם אין, והנברא להיותו נברא אינו משיג את האין אלקי, כי האין האלקי מסתתר ממנו, ועי"ז הוא בבחי' נברא, דלולי זאת והיינו דאם הנברא הי' משיג את האין האלקי אז הלא לא הי' בחי' נברא כלל וכידוע בהב' ענינים הפכים שישנם בענין בריאת היש מאין, שההתהוות הוא בדרך אין ערוך שהוא בבחינת ריחוק, ועם זה צריך להיות הקירוב גם כן, שהוא בבחינת התלבשות כח הפועל בהנפעל, ומכל מקום הנה התלבשות זאת הוא שהכח האלקי מתעלם ומסתתר מהנברא. שזהו ההפרש בין עילה ועלול ויש מאין, דהתהוות העלול מן העילה הוא על ידי התלבשות העילה בהעלול, והיינו דעל ידי שהעילה מתגלה אל העלול ועל ידי שהעלול משיג את העילה הנה על ידי זה דוקא הוא התהוות העלול, אבל יש מאין הוא להיפך, דאם יהי' התגלות האין בהיש שיהי' מושג בהיש לא יהי' התהוות הנברא בבחינת יש. ולכן הנה עולם הבריאה שהוא בבחי' קירוב לאצילות, ומאיר שם האין בגילוי יותר, אינו בבחינת יש ממש, רק בבחי' אפשרות המציאות, ובכדי שיהי' בבחי' יש ממש הוא דוקא על ידי ההסתר דכח האלקי. וזהו דבנין המלכות הוא מהנבראים דוקא, וכמ"ש כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו גבורתך הן ה"ג דז"א לצמצם ולהעלים האור, להיות בנין המלכות

15

בבחינת צמצום ומיעוט האור בכדי שיוכל להיות מקור ליש, וכן הוא בבחינת מל' גופא שמעלמת את האור שלא יתגלה על הנברא, ולא יהי' מושג בהנברא, בכדי שיהי' בבחי' יש ומציאות. וזהו מה שהאין של היש הנברא נקרא אין, אין זה שהוא בחי' אין בעצם, רק שנקרא אין על שם שאינו מושג בנבראים. והיינו דבהב' ענינים שבמל' בענין ההתהוות שבבחי' ריחוק ובבחי' קירוב, הנה קריאת שם אין אינו אמיתי ממש, דבבחי' ריחוק השם אין הוא רק לפי שהוא לא דבר דבי"ע, ובבחי' קירוב השם אין על שם שאינו. וזהו כי א-ל דעות הוי' שהם ב' הדעות דעת עליון ודעת תחתון, העת המשפיע ודעת המקבל. דדעת עליון הוא דעת המשפיע שלמעלה יש ולמטה אין, היינו שהאור הוא אין ממש לגבי העצמות דכולא קמי' כלא חשיב, ואינם עולים בשם כלל, ודעת תחתון הוא דעת המקבלים שמאין ליש, ונקרא מקור המהווה בשם אין, על שם שהוא לא דבר בבחי' ומדרי' דבר הנבראים: וע"ש שאינו מושג בנבראים. ועפ"ז יובן מה שאנו אומרים אין ערוך לך הוי' אלקינו בעולם הזה, דע"י עוה"ז דוקא מכירין את העצמות כבי', והיינו דההכרה בהאין ערוך הוא בעולם הזה דוקא, לפי שהבריאה היא הוראה על הבורא ית', וכנ"ל דשם בורא אינו תואר ח"ו בהעצמות, כי אם כינוי, להיות דהוא לבדו בכחו ויכולתו לברא יש מאין ואפס המוחלט. ומזכיר כאן הוי' אלקינו, להיות דזהו כל ענין העבודה ביחוד הוי' ואלקים בעוה"ז דוקא. אמנם הכרה זו היא הכרה עצמית כנ"ל, ע"ד התינוק המכיר את אביו שאינו הכרה דהשגה, והכרה דהשגה יהי' בהגילויים דלעתיד לבא. וזהו אין ערוך כו' ומי דומה לך, והיינו דעל ידי העבודה דעכשיו ביחוד הוי' אלקים הנה עי"ז יגיעו להכיר הגילויים דלעתיד לבא בהכרת השגת המהות.

(44 סוף קידושין.) רבי שמעון בן אלקיזר אומר: ראי' מימיה חיה נעוץ שיש להם אומנות? והן מתפרנסין שלא בצער! וקלא לא נבראו אלא לשמשני, נאני נבראתי לשמש את קוני, אינו דין שאתפרנס שלא בצער? אלא שהורעתי מעשי, וקפחתי את פרנסתי.

המשך תרס"ו עמוד תמ"ו (בדפוס הישן) אבל אין זה הכוונה האמיתית, מה שנעוץ בתחלתן בבחי' עצמות א"ס כו', כ"א סו"מ 210 דוקא הוא שעלה במח' תחלה כו' 6, דתכלית הכוונה הוא שיהי' גילוי עצמות א"ס ב"ה למטה דוקא כו'. וזהו דוקא ע"י בחי' יעקב עבדי, הן בקיום המצות ועבודת הבירורים למטה בתיקון ובירור הנה"ב וכל הדברים התחתונים כו', והן בעסק התורה בבחי' עבודת עבד כו', ועי"ז דוקא נשלם אמיתת הכוונה

העליונה שנתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים כו

לקוטי שיחות חלק ה עמוד 246. ט. דער טעם להנ"ל, אז בעוה"ב וועט צו אידן נתגלה ווערן אויך דער נח"ר לבורא (וועלכער איז העכער ווי דער ענין פון עוה"ב מצד עצמו), איז – ווייל אידן זיינען כביכול איין זאך מיטן אויבערשטן, כדלקמן: אלע נבראים זיינען בלויז אן אמצעי, א מיטל – צוליב דורכפירן די כוונה העליונה (אָבער ניט אז זיי אליין זיינען די כוונה). איז אויב אויך אידן וואָלטן אזוי געווען, איז דאן, כמובן, ניט שייך אז אין זיי זאל נתגלה ווערן דער נח"ר לבורא וואָס איז באין ערוך העכער פון נבראים; דער אמת איז אָבער אז ישראל וקוב"ה כולא חד", קומט דאָך אויס, אז כאָטש אני נבראתי לשמש את קוני", זיינען אידן אָבער ניט קיין מיטל, צוליב דער כוונה העליונה, נאָר אין זיי גופא איז פאָראַן די כוונה, וואָס דעריבער האָבן אידן א חיות און א געשמאק אויך אין די מצות פון חוקים", כאָטש אז דער קיום פון חוקים איז מצד קבלת עול וואָס ענינו אין ביטול – איז ווי קען מען דאָס האָבן א לעבעדיקייט און געשמאק אין דעם – נאר ווייל אויך דער אני נבראתי לשמש את קוני", וואָס דריקט זיך אויס אין דעם ביטול פון קב"ע, איז ניט קיין ענין וואָס איז מבטל די מציאות פון אידן. אדרבה, דאָס איז זייער אמת'ע מציאות]. און דערפאָר וועלן זיי נעמען" און בגילוי – דעם נח"ר לבורא.

לקוטי שיחות חלק ו עמוד 236. ראה בסוף.

(45) תורה אור עמוד עו ד.

ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר כו'. הנה ענין תחת רגליו הוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו' ובבחי' כמראה אדם שייך יד ורגל. והוא מ"ש אח"כ ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו. אך צ"ל איך שייך לומר כן באלקות והלא אין לו גוף ולא דמות הגוף. והענין דהנה כתיב אני הוי"ה לא שניתי. פי' שאין שום שינוי אצלו ית' בין קודם בריאת העולם והשתלשלות עולמות עליונים ובין לאחר בריאת העולם וכמאמר אתה הוא קודם שנברא כו'. והיינו לפי שמקור התהוות כל העולמות הוא רק מבחי' מלכותו ית' שהוא רק בחי' הארה בעלמא דהיינו מה שמלך שמו נקרא עליהם. ולכן אין זה פועל שום שנוי ח"ו במהותו ועצמותו. וכמו שאין אור וזיו השמש המאיר לארץ ולדירים עליה פועל שינוי בעצם מאור השמש ע"י המשכת האור להיותו רק הארה כו'. ונק' ג"כ הארה זו שמו הגדול שעד"מ שמו של האדם אינו נוגע למהותו ועצמותו כו'. אך מ"מ הארה זו היא בחי' א"ס ופשוט

בתכלית הפשיטות. ולכן כדי שיתהוו ממנה בחי' עולמות בגבול ומדה וגם בבחי' התחלקות המדרגות הוא ע"י התלבשות בבחי' כמראה אדם דהיינו בחינת התלבשות האורות בכלים. ובחי' כמראה אדם הוא בחי' נש"י כמ"ש אדם אתם כי ישראל עלו במחשבה. וכתוב ושכנתו בתוכם בתוכו לא נאמר כו' שהם כלים להשראת שכנתו ית' וכידוע שתכלית הבריאה היה בשביל להיות לו ית' דירה בתחתונים. והיינו לשכון שכנתו בישראל שזהו פי' ישראל עלו במחשבה. וזהו מכוון לשבתך פעלת ה' ועכשיו השראה זו רק בנשמות ישראל ולא בגופים שלהם מפני שבא נחש על חוה והטיל זוהמא. ואף שבמתן תורה פסקה זוהמתן. אך ע"י חטא העגל ושאר העונות חזרה הזוהמא בהגופים שלהם. שהגוף נק' משכא דחויא. אבל לא בנשמתם כי חלק ה' ממש עמו וכנודע שהנשמה א"צ תקון לעצמה. אבל לעתיד שיזדככו גם הגופים וכמ"ש ועצמותיך יחליץ וכתוב ואת רוח הטומאה אעביר כו'. אז כתיב ונגלה כבוד הוי"ה וראו כל בשר כי יזדכך החומר עד שיהי' בחי' גילוי אלקות גם בגופים משא"כ עכשיו אין הגלוי רק בנשמות בלבד.

והנה בחי' גלוי אלקות בנש"י הנה הוא נמשך בציור אדם. וזהו אדם אתם פי' עד"מ משכן הנשמה פרטית באיברי הגוף שהוא ג"כ בציור אדם כמו אור השכל שורה במוח דוקא והמדות בלב כו'. וחיצוניות המדות בידים חסד דרועא ימינא כו'. ודרך פרט הן הנה רמ"ח אברים פרטיים שמתחלקת הארת הנשמה בהן ודרך כלל נחלקין לג' קווין דרועא ימינא ושמאלא והגוף באמצע. כמו"כ יובן למעלה בבחי' גלוי אלקות בנש"י דכתיב נודע בשערים בעלה בכל חד לפום מאי דמשער בלביה. ויש נשמות שהן מבחי' מוחין שהן כלי לבחי' התורה והן ראשי אלפי ישראל. ויש נשמות שהן כלי לבחי' המדות. ויש נשמות שהן בחי' רגל. אך מ"מ בכולם נאמר נודע בשערים. פי' נודע לשון חבור והתקשרות כדמיון חבור והתקשרות הנשמה בגוף שעם היות שהנשמה היא רוחנית ולמעלה מגדר גוף גשמי אעפ"כ היא מתקשרת ומתלבשת בגוף גשמי. כמו"כ נמשך גלוי אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' חכמה ומדות להיות שורה ומתלבש בנשמות ישראל שכללותן היא בחינת קומת אדם ואפי' בחינת רגל ובחינת עקביים יש בהן מעלה יתירה שמעמידן את הראש כו' ומוליקים אותו ממקום למקום משא"כ בכח הראש לבדו בלתי הרגל ולכן ארז"ל והוי שפל רוח בפני כל אדם כו'.

וזהו שנאמר בו ית' כמראה אדם בכ"ף הדמיון. כי באמת לאו מכל אינון מדות איהו כלל וכמ"ש כי לא אדם הוא כו'. אך שיוורד ומתלבש בנש"י שהן בחי' ציור אדם א"כ מצד התלבשות זו נאמר בו ית' כמראה אדם כו'. וזהו מ"ש ועשיתם אתם וארז"ל כאלו עשאוני:

תרס"ו עמוד תס"ח. ואמנם, כל בחי' המשכה והתלבשות הנ"ל, שזהו ע"י צמצום עצום כנ"ל בבחי' צמצום הראשון שהאור נכלל ונתעלם בעצמותו כו', וכמו"כ מה שמתצמצם האור ומתלבש בהכלים בבחי' ציור אדם, שכ"ז הוא בחי' צמצום עצום כו', הנה כללות כל הצמצומים אלו הוא בשביל נש"י (וכמ"ש בסש"ב פמ"ט כי אהבה דוחקת כו'), להיות כי תכלית הכוונה בבריאת והתהוות העולמות הוא בשביל דירה בתחתונים, וענין הדירה הזאת היינו דוקא לדור ולשכון בנש"י, וכמ"ש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כאו"א כו', וכתוב מכוון לשבתך כו', שיהי' כנס"י מכוון לשבתו ית' כו', וע"י נש"י נעשים גם דברים התחתונים כלים לאלקות כו' (וכמשנת"ל ד"ה תקעו ושא"ד). וזהו מה שארז"ל ישראל עלו במח', ומחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, להיות שתכלית עיקר הכוונה הוא בשביל נש"י, דבשביל זה צמצם א"ע כבי' להתלבש א"ע בבחי' ציור אדם כו', כנ"ל. וזהו גופא ענין בחי' ציור אדם למעלה, דהיינו מה שנש"י עלו במחשבה. דהנה", נשמות הן בבחי' ציור אדם, כי יש נשמות שהן בבחי' מוחין שבראש, והן ראשי אלפי ישראל אשר עיקר עסקם ועבודתם הוא בעסק התורה ובידיעת אלקות כו', וכן בתפלה עיקר עבודתם הוא בבחי' התבוננות והשגת אלקות בבחי' הביטול שמצד המוחין, דהעיקר הוא בבחי' ד"ע כו', וכמ"ש במ"איי (ועמ"ש בד"ה יו"ט של ר"ה רס"ה), וכמו"כ בבחי' אה"ר ואהבה בתענוגים, שזהו מצד בחי' המוחין כו'. ויש נשמות שהן בבחי' מדות דעיקר עבודתם הוא בתפלה ובהתעוררות אהבה ויראה בהתגלות הלב כו', וזה ג"כ ע"י התבוננות, אבל העיקר הוא התפעלות המדות כו', וההתבוננות היא בענינים השייכים למדות כו'. ויש שהן בבחי' עקביים, ושייכים לעשי' בפו"מ בקיום התו"מ, ונק' תמים במעשיו כו', וכמ"ש במ"א. וכמ"ש במד"ר תשא פ"מ עד שאדה"ר מוטל גולם הראה לו הקב"ה כל צדיק וצדיק שעתיד לעמוד ממנו, יש שהוא תלוי בראשו של אדם, ויש שהוא תלוי בשער, ויש שהוא תלוי בזרועו כו'. וזהו"ע ציור אדם למעלה, מה שנש"י עלו במחשבה, שהן מכוון לשבתו, והוא מתלבש בהם, וכמ"ש" נודע בשערים בעלה, בכל חד לפום מה דמשער בלבי היה נודע בהם, דפי' נודע ל' חיבור והתקשרות", כדמיון חיבור והתקשרות הנשמה באברי הגוף כו', כן האלקות מתלבש בנשמות בבחי' חיבור והתקשרות כו', דזהו בנשמות למטה, וכמו"כ בנשמות למעלה שעלו במח', דאוא"ס מתלבש במח' זו, ה"ז בחי' ציור אדם כו'. ונמצא, דבחי' הנשמות למעלה הן בדוגמת בחי' הכלים דע"ס. ואדרבה, מה שאוא"ס מצמצם עצמו בהכלים דע"ס, זהו לפי

17

שישראל עלו במחשבה, שמבואר במ"א" שזהו בחי' מחה"ק דא"ק, שהוא בחי' אדם, והיינו בחי' מח' הנ"ל, וכמשנת"ל (ד"ה וידבר כו' במדבר סיני"), וכן גם למעלה מזה, לפני הצמצום, הו"ע גליף גליפו בטה"ע כו', דכ"ז הוא שרש נש"י שעלו במח' לפני הצמצום כו', וכמשי"ת, רק דשם אינו שייך ציור אדם, להיות כי אינו שייך שם ענין ההתהוות, ולא ענין ההגבלה וההתחלקות כו', אך בשביל מחשבה זו ה' הצמצום, ונתהווה בחי' פרצוף דא"ק, שזהו בחי' ציור אדם דנש"י, וכן אח"כ בבחי' כלים דע"ס דאצילות כו' (ונר' דנשמות הן בחי' לבוש אל האור קודם שמתלבש עדיין בהכלים, וע"י שמתלבש האור בלבוש זה, הוא מתצמצם ומתלבש בהכלים. ובדוגמת לבוש הנשמות, שמבואר במ"א, דהנשמות כמו שהן למעלה, הגם שאין להם גוף כמו המלאכים (ולכן לא שמעו הנביאים שירת הנשמות שום כח פרטי כמו השגה וכה"ג), אלא שהוא לבוש דק מאד, ולא כמו גוף כו'. ובמ"א כו'), מ"מ, יש להם לבוש, שע"י היא משגת השגתה בג"ע כו' (כי בלא לבוש אינו שייך מבואר בשם שעה"ק להרח"ו ז"ל דלבוש מחצב הנשמות הוא למטה ממחצב הספירות כו', וי"ל דהיינו בהתהוות הנשמות בפועל, שהן למטה מהספירות כו', ועמ"ש בלק"ת בהביאור הב' דיונתי ובבה"ז המוכב שם"). ולכן התהוות הנשמות באצילות הוא מבחי' הכלים דע"ס כו', להיות דמה שישראל עלו במחשבה זהו עיקר בחי' כמראה אדם", וע"י מתלבש בבחי' הכלים, ולזאת, התהוות הנשמות הוא מבחי' הכלים, בחי' אדה"ע כו'. ונמצא דשרש הנשמות הוא למעלה מבחי' הכסא, כ"א מבחי' אדה"ע שעל הכסא, שעז"א 38 ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם, דהיינו מה שישראל עלו במחשבה, והיינו בחי' הכלים דע"ס, וזהו שרש התהוות הנשמות מבחי' הכלים (וי"ל דזה"ע מה ששרש ס"ר נשמות הן מסיר אותיות התורה, שהן אותיות המחשבה כנ"ל, דהיינו בחי' הכלים דע"ס דאצילות כו'), הרי שרשם למעלה מבחי' הכסא כו'.

לקוטי שיחות חלק טז עמוד 477. ד. די כללות דיקע הסברה אין דעם: הגם א' דער תכלית איז אז מ'זאל צור קומען צו בלי גבול" - גאולה - וואָס איז העכער פון דער מדידה והגבלה פון וועלט, איז אבער ניט די כוונה אז דורך דעם (בלי גבול") זאל ווערן אויס גבול, נאר עס דארף זיין דער חיבור פון בלי גבול און גבול. ווי מ'געפינט עס בנוגע צום מנין פון בני" - כמ"ש"נ והי' מספר בני" כחול הים אשר לא ימד ולא יספר", דער מספר וועט זיין לא ימד ולא יספר"; און אזוי אויך בנוגע צום משכן - די השראה וואס איז למעלה ממדידה והגבלה איז געווען אין (די כלי המשכן, וואָס איז במנין

ומדידה כנ"ל). ווארום וויבאלד אז די כוונה העליונה איז נתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, דארפן זיך אויפטאן צוויי ענינים: (א) עס דארף ווערן א דירה לו ית' - צו עצמותו ית' (וואס איז איני גאנצן העכער פון וועלט), (ב) די דירה דארף זיין בתחתונים - אין עוה"ז הגשמי כו' שאין תחתון למטה ממנו" 24 (במדה וגבול דוקא). ה. די צוויי ענינים הנ"ל - (א) די דירה, לעצמותו ית', (ב) אז די דירה לו ית' איז בתחתונים - דריקן זיך אויס בכללות אינעם חילוק צווישן נשמות ישראל און וועלט: דער (פנימיות הענין פון דער דירה לו ית' איז דוקא לדור ולשכון בנש"י כו' שיהיו כנס"י מכון לשבתו ית' כו" - ווארום וויבאלד אז ישראל וקוב"ה כולא חד", זיינען דאך אידן די אמת'ע דירה פאר עצמותו ית' - זיי זיינען כביכול איין זאך מיט עצמות [משא"כ די דירה בתחתונים" בנוגע צו וועלט, איז (בלויז) דאס וואָס עס ווערט דערהערט אין וועלט אז איר גאנצע מציאות איז נאר מצד העצמות און מבלעדו אין שום מציאות כלל וכלל]; נאָר די דירה ווערט אויפגעטאָן, בתחתונים" דוקא - אין דער עבודה פון אידן אין עוה"ז התחתון, צו מאַכן פון די דברים גשמיים א כלי לאלקות - ווייל דוקא דורך דעם קומט ארויס בגילוי דער שורש פון נשמות ישראל (ווי זיי זיינען מיוחד מיט עצמותו ית'). - בסגנון אחר: ווען ווערט אויפגעטאָן בגלוי אז אידן זיינען א דירה לו ית' - אז זיי זיינען מיוחד מיט עצמותו ית' בתכלית, אז שום הגבלה ועיכוב - איז עס דוקא ווען אויך די הגבלה ומדידה פון די תחתונים איז ניט קיין מניעה, נאר אדרבה, די תחתונים אליין ווערן דורך די אידן א מקום מוכשר פאַר א דירה לו ית'.

(46) לקוטי שיחות חלק ט עמוד 169. לגבי דעם אויבערשטן פאסט בע" סער דער ל' הבדלתו לך מאלקי הנכר", (ווייל א) אויך פאַר דעם ווי הבדלתו" אין (אפילו מצד דעת בני אדם) ניט שייך זאָגן אז ער איז מעורב ח"ו מיט אלקי הנכר", וואָרום אפילו אוה"ע ווייסן אז דער אויבערשטער איז גרעסער און אָפגעזונדערט פון כוכבים ומזלות כו' - קרן לי' אלקא דאלקיא זיי זאָגן נאָר אז ער איז בערך (בסמיכות) להשרים וכו' (וואָס דעריבער האַלטן זיי, אז אויך די שרים כו' זיינען אלקיא"). אָבער אידן זיינען מבדיל דעם אויבערשטן פון אלקי הנכר, אז ער איז ניט בי ערכם כלל וכלל כו'. (ב) דער אופן פון הבדלתו" איז דאָך [ניט אז אלקי הנכר זיינען אויך עפעס, ח"ו, נאָר דער אויבערשטער איז גרעסער פון זיי אלקא דאל- קיא", נאָר אז די אלקי הנכר זיינען כלל קיין זאך ניט * - ובמילא קען מען דאָך ניט נוצן דעם לשון הפ' רשתו מאלקי הנכר" (וואָס ווייזט אז די זאך פון וועלכער מ'איז מפריש איז א מציאות), און

דעריבער זאָגט רש"י הבדלתו כו' ". משא"כ לגבי אידן זאָגט רש"י והוא הפרישך אליו מעמי הארץ", (ווייל א) פאַר דער הפרשה זיינען אידן געווען מעורב צווישן אַנדערע פעלי קער. - ווי דער לשון הפסוק ל" קחת לו גוי מקרב גוי". (ב) אויך לאחרי ווי דער אויבער- שטער האָט אויסדערוויילט אידן צו זיין סגולה מכל העמים, איז ניט בלויז וואָס די אַנדערע אומות זיינען ניט נתבטל געוואָרן, נאָר אדרבה - די חיבה פון דעם אויבערשטן צו אידן וואָס בלויז זיי האָט ער אויסגעקליבן לעם סגולה, ווערט באוויזן דוקא דורך דעם וואָס לי כל הארץ" און אעפ"כ והייתם לי סגולה מכל העמים".

(47) אור התורה דברים עמוד תרסט. (ב) והנה האמרת יש בו ג' פירושים האחד לשון רוממות ושבח שאין ערוך אליו כלל כנ"ל, הב' לבוש פורפירא כמ"ש במדרש כי תשא ובמדרש איכה סי' ב' י"ז ע"פ בצע אמרתו אשר צוה מימי קדם בזה פורפירא דיליי ובזהר פ' נח דס"א ע"ב שהיא המל' ששרשה מימי קדם הם י"ג ת"ד ובזה וקרעה לשנים היינו שחלק ממנה נתלבש בקליפות כ"כ בזח"א שם וא"כ עפי"ז י"ל פי' את ה' האמרת היום שהמשכתו בלבוש מל' וכמ"ש בפ' רעייתי יפתי שעושים לבוש יפה להקב"ה לאפוקי מבחי' אלביש שמים קדרות בלקוטי תורה בשה"ש ע"פ יונתי בחגוי הסלע ובהביאור, הג' האמרת לשון אמירה ודבור בשה"ש ע"פ יונתי עשית אותו להיות אומר ודובר עד"מ כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו בסדור בד"ה הקול קול יעקב, והנה היום קאי על ר"ה וענין האמרת לשון שבח כמשארו"ל אמרו לפני מלכיות וארו"ל שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד זהו מלכות וזהו חטיבה אחת, וגם אמרו לשון לבוש ולשון לבוש היינו כמ"ש ה' מלך גאות לבש יביאו לבוש מל', ור"ל שזהו לבוש יפה וגם ששרשו מימי קדם, ולשון אמירה ודבור בר"ה ענין עולם הדבור, וזהו שאומרים בר"ה ודברך מלכנו אמת וקיים לעד וגו', ועוי"ל בענין ר"ה נאמר ג"כ לעולם ד' דברך נצב בשמים כמ"ש במד"ר אמור ר"פ כ"ט אך פי' האמרת היום היינו שבר"ה ממשיכים הדבור מע"ק שמשם דוקא יומשך הדבור וא"כ ממילא יומשך הדבור רק לטוב, והענין שארו"ל במדרש וירא פנ"ט לעולם ה' דברך נצב בשמים רשב"ג פתח לא איש אל ויכזב ובן אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה ודיבר ולא יקימנה בפ' בלק כ"ג י"ט, אלא בשעה שהקב"ה גוזר להביא טובה לעולם לא איש אל ויכזב ובשעה שהוא גוזר להביא רעה לעולם ההוא אמר ולא יעשה עכ"ל, וכעין זה הוא בפ' בלק דרע"ט ב',

אור התורה דברים חלק ד עמוד א'תתקיז. (ב) וזהו
 ענין ג' ספרים נפתחים בר"ה שהן ג' קוין חג"ל כמ"ש
 במ"א. אך שרשם נמשך מענין ג' בחי' סופר ספר סיפור
 שבהן נבה"ע כמ"ש בס"י ופי' האריז"ל שהן הן הג'
 ספרים הנפתחים בר"ה כי הנה בחי' מל' ית' הוא בחי'
 דבר ה' ונק' סיפור ומקור המשכחה הוא מבחי' ח"ע הנק'
 סופר כמו שאנו רואים שהדבור נמשך ונתהווה בתינוק
 אחר ימי יניקתו שאז יש לו מוחי' דיניקה עכ"פ וע' מזה
 באגה"ק ע"פ ויעש דוד שם איך שהדבור שרשו מקדמות
 השכל אך המשכחה זו מהחכ' הוא ע"י הבינה הנק' ספר
 הוא מה' ע' דאו"א נק' תר"י ריעין ועמ"ש בד"ה ובבואה
 לפני המלך גבי אמר עם הספר ולכן התהוות העולם
 ובריאת יש מאין הוא ע"י ג' בחי' הנ"ל דספר וסיפור
 וסופר ועמ"ש בד"ה בשעה שהקדימו נעשה שזהו ענין
 בראשית ברא ות"י בחוכמתא ברא כי בראשית נמי
 מאמר הוא שהדבור שרשו מחכ' ות"א בקדמין ברא היינו
 רצה"ע מקור החכ' ועז"נ לבך יהגה אימה אי' סופר בחי'
 אי' מקום כבודו שהוא מה שעלה במח' הק' להיות אנא
 אמלך לכבודי בראתיו שזהו הנק' מקום כבודי שרש
 ומקור המל' הנק' כבוד הנה בחי' אי' נמשך להיות סופר
 בח"ע שאא"ס עצמו נמשך בח"ע ועמ"ש מזה בתו"א
 ס"פ שמות וזהו בקדמין ברא ועמ"ש מענין ג' בחי' הנ"ל
 דספר וסופר וסיפור בד"ה ושאבתם מים בששון בענין
 ערבים עלי ד"ס ולכן בר"ה שהוא המשכת מדת מל' יתי
 עולם הדיבור וכמו שרמזו ברבות אמור ר"פ כ"ט בחודש
 השביעי בא' לחודש הה"ד לעולם ה' דברך נצב כו' ע"ש
 הוא ע"י ג' ספרים הנ"ל סופר וספר וסיפור ועמ"ש ג"כ
 מזה בד"ה הקול קול יעקב שלהיות התהוות מאין ליש
 זהו ע"י החו"ב הנק' אין ממש רק שנמשך אח"כ ע"י
 הדיבור וזהו סופר וספר חו"ב ואח"כ הדיבור הנק' סיפור
 ועי' ג"כ מזה בבה"פ פ' פנחס דרצ"ד גבי בחד צפרא ג"כ
 מענין הדיבור ששרשו מח"ע כו'. והנה להיות התחלקות
 צירופי אותיות הדיבור זהו ע"י ה"ג וכמ"ש שם בבה"ז
 הנ"ל בענין אתה פוררת בעזך ים וגם כמו שיש
 התחלקות ריבוי הנבראים בדצ"ח שאין כ"א דומה
 לחבירו מפני שכל אי יש לו צירוף אחר מיוחד מזולתו
 והתחלקות זו זהו ע"י ה"ג וכמ"ש במ"א בענין שעורה
 שעור ה' וזהו כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו ולכן
 ר"ה שהוא בנין המל' הוא יום הדין, וכמ"ש בסידור
 בד"ה אד' שפתי תפתח ולכן אז נפתחי' ג' ספרים היינו
 אם המשיך האדם ע"י עסק התו' מבחי' סופר ע"י קיום
 ד"ס ומבחי' ספר ע"י רמ"ח מ"ע כנז"ל בתו"א פ' שמות
 ע"פ זה שמי שע"י קיום מ"ע נמשך מבחי' ספר שהוא
 בחי' אורות המתלבשים בכלי' שהן האותיות שבספר
 וע"י קיום מל"ת וד"ס נמשך מבחי' סופר שלמעלה מבחי'
 ספר האור שלמעלה מהכלי ובחיי סיפור נמשך ג"כ ע"י

19

הדיבור בד"ת ובתפילה וע"י הילולי שבתהלים לעולם
 יסדר אדם שבחו ש"מ שהוא בחי' סיפור וע"י נצור
 לשונך מרע כו' אשר כל המשכות האלו נצרכים לבנין
 המל' בר"ה וע"כ מעיינין בדין האדם ובאתדל"ת שלו כל
 השנה העברה אם המשיך ג' בחי' הנ"ל (וע' בפ' בשלח
 ניו אי ע"פ ע"כ יאמר בספר כו' ומשם נמשך הדין על
 הרשעים והמק"מ ל"ז ב' פי' בע"א דספרן של רשעי'
 בבינה צ"ל משום דשם בחי' תשובה כו' ודו"ק).

לקוטי שיחות חלק כד עמוד 191. אויף, אתם נצבים
 היום" זאגט דער אלטער רביים, אז היום קאי על ראש
 השנה", און איז מבאר אז יעדער ראש השנה דארף זיין
 דער (זכרון הברית צווישן אידן מיטן אויבערשטן. עד"ז
 איז ער מבאר די פסוקים הנ"ל (אין פ' תבא) היום הזה
 היא מצוך גו' את ה' האמרת היום גו' וה' האמירך היום
 להיות לו לעם סגולה גו'" - אז דאס גייט אויף דער
 כריתת ברית וואָס ווערט אויפגעטאָן בראש השנה. וע"פ
 האמור לעיל, אַז די צוויי פסוקים זיינען צוויי אופנים אין
 דער כריתת ברית צווישן אידן מיטן אויבערשטן להיות
 לו לעם" און הקים (קיים) אותך גו' לו (לפניו) לעם" -
 קומט אויס, אז בר"ה ווערן אויפגע- טאן ביידע ענינים
 הנ"ל.

(48) תרגום ירושלמי כאן. נת מימרא דנן אַמליקתון
 עֲלִיכוֹן יוֹמָא דִּין לְמִקְוֵי לְכוֹן לְאַלְהָא:

דעת זקנים מבעלי התוס'. ושמעתי שבתרגום ירושלמי
 אתה האמרת המלכת שכן בלשון ערבי קורין למלך
 אמיר:

(49) ראש השנה טז. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: נִסְכּוֹ לִפְנֵי
 מִים בְּחָג, כְּדִי שְׂיִתְבָּרְכוּ לָכֶם גְּשָׁמֵי שָׁנָה. וְאָמְרוּ לִפְנֵי
 בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מַלְכִּיּוֹת וְזִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפְרוֹת. מַלְכִּיּוֹת — כְּדִי
 שְׂתִמְלִיכוּנִי עֲלֵיכֶם,

שם לד: אָמַר רַבִּהּ: אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמְרוּ לִפְנֵי
 בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה מַלְכִּיּוֹת וְזִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפְרוֹת, מַלְכִּיּוֹת — כְּדִי
 שְׂתִמְלִיכוּנִי עֲלֵיכֶם, וְזִכְרוֹנוֹת — כְּדִי שְׂבִיבָא לִפְנֵי
 וְזִכְרוֹנֵיכֶם לְטוֹבָה, וּבִמָּה — בְּשׁוֹפָר.

(50) אור התורה פרשתינו שם ראה הערה 47.

שם עמוד תתרנט. ז) ענין וה' האמירך מ"ש בתפילין
 דמארי עלמא גוי א' בארץ יש להעיר ממ"ש בת"א פ'
 וישב ד"ה והנה אנחנו מאלמי' אלומי' שממשיכי בחיי
 אחד בארץ ובלק"ת סד"ה אתם נצבים בפ' למען הקים

אותך להיות לו לעם פי' כי אין מלך בלא עם שהם נקראי' במדריגת עמו שהם אנשים כמותו ומתייחסים אליו בערך מה כו' משא"כ לגבי קודב"ה בעצמו ובכבודו אין ערוך אליו כו' אבל הוא הברית אשר כרת ה' עמנו כו' ומזה יובן ענין וה' האמירך. ומזה יובן ענין אמרו לפני מלכיות בר"ה כדי שתמליכוני עליכם וקיי"ל שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד הוא מלכות וזהו אמרו לפני אמרו ג"כ ע"ד את ד' האמרת היום וכן"ל וע' בהביאור ע"פ כי כארץ תוציא צמחה בסופו, ועוד יובן ענין האמירך היום ע"ד חביבין ישראל שנק' בנים למקום וע"ד כי יעקב בחר לו י"ה כי חלק ה' עמו ועמ"ש בלק"ת כי תצא ד"ה ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם וע' ד"ה ויאבק איש עמו וד"ה ראה ריח בני וע, במד"ר פ' וישלח בענין התבן והקש והחטי' מדיינין זע"ז ובמד"ר ויצא ע"פ ויותר יעקב לבדו ובענין ותשחק ליום אחרון ובענין וה' הנשאר בציון והנותר בירושל' קדוש יאמר לו עתידים צדיקי' שיאמרו לפניהם קדוש ובענין בקשת משה ונפלינו אני ועמך ועמ"ש ע"פ עם זו יצרת לי ונתי מזה ע"פ וכתבתם על מזוזות ביתך דענין מזוזת היינו זו זה פי' הקב"ה נאמ' בו זה אלי וישראל נק' זו ע"ש עם זו גאלת, ובד"ה כי תצא דרוש השני פ"ב אין מזל לישראל כו' ואתם תהיו לי כו' וכענין וירם קרן לעמו רמה קרני רמה דוקא ועמ"ש בת"א פי' שמות ד"ה הבאי' ישרש בפ' אשה יראת ד' היא תתהלל וזהו האמירך להיות לו לעם סגולה ע' בפירוש סגול וסגולה בלק"ת בש"ה ש"ד"ה נאו לחייך בתורי' וע"ע ד"ה אנ"י הנ"ל ספ"ב, ובת"א פ' יתרו ד"ה זו"ש בדיבור א' נאמרו בענין הכח שניתן לישראל במ"ת שיוכלו להמשיך כו' ובד"ה מנורת זהב כולה וזהו לעם סגולה ועמ"ש במ"א (בבוכ' תר"ט"ז) בד"ה ביאור ענין למען אשר יצוה ובענין לשארי' נחלתו דלשם נז' מענין כי מי גוי גדול.

שם עמוד תתרהע. והנה ענין בחי' זו בר"ה מבואר לעיל סעיף ב, והענין כי צריכים להבין פי' שתמליכוני עליכם והרי כתי' ומלכותו בכל משלה אלא הענין כמש"ל סעי' ג' ממ"ש בד"ה ביום השמע"צ בן חכם פ"ב שיש ב' בחי' חיצוניות ופנימיות יעו"ש היטב, ומ"ש מענין חיצוניות ופנימיות בביאור ע"פ הזהר אמור צ"ט אברהם אתקין לכורסיי' ובלק"ת בד"ה שובה ישראל עד, דרוש השני והיינו שבבחי' מלי יש חיצוני' ופנימיות ר"ל חיצוניות זה נה"י שבמלי ופנימי היינו כח"ב שבמל', ועיין מזה ג"כ בבב"ז ע"פ הזהר פ' אחרי דע"ז ב' ד"ה תאנא אתעברת ה' עילאה, אך הענין הוא דבחי' ההשפעה האלקית להוות הנבראים ובבב"ז שם דף קכ"ח ע"ד עד והוא ענין זיו ואור השכינה שהנשמות נהנין ממנו בדף קכ"ב ע"א, נמצא עד"ז יובן הענין המכוון במלכיות דר"ה להמשיך

20

עלינו פנימית המלכות ע"ד מלוך על כל העולם כולו כו' וידע כל פעול כו' כי אתה פעלתו כו' והיינו ע"י גילוי כח"ב שבמל' שמזה יומשך וידע כל פעול כו' וכמו בקי"ס שהי' גילוי אלקות עד שראתה שפחה על הים נאמר ה' ימלוך לע"ו, ולכן שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד זהו מלכות, גם יש להעיר מפסוק בעמוס רסי' ג' רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה ע"כ אפקוד עליכם כו' הרי רק אתכם ידעתי זהו"ע שתמליכוני עליכם, ועיין מזה בגמרא פ"ק דע"א ד"ד א', ובזח"ב פ' שמות די"ז ע"ב. עוי"ל בענין חטיבה אחת בעולם דהנה לע"ל כתי' ביום ההוא יהי' הוי' אחד ופירשו רז"ל בגמ' ספ"ג דפסחים כי עתה על שמועות הטובות אומר בריך הטוב והמטיב ועל שמועות כו' ולע"ל יהי' כולו הטוב והמטיב והיינו כי בז"א ובע"ק לית שמאלא וא"כ יהי' כולו הטוב והמטיב, וא"כ צ"ל כיון שזה עכשיו ההנהגה משם הוי' דז"א דאצי' שיש בו חו"ג ולע"ל יהי' התגלות ע"ק יהי' לע"ל מה שאנו אומרים גם עכשיו הוי' אחד אלא זהו"ע עמוק יותר והוא שגם מדה"ד דז"א תכליתה והמכוון שבה הוא רק הטוב כמ"ש באגה"ק ד"ה להשכילך בינה הנז' ססעי' ד' והכל טוב שאינו מושג וכמ"ש ג"כ בסש"ב פכ"ו בענין פי' אשרי הגבר אשר תיסרנו י"ה כו', ובמ"א נת' שזהו בחי' גבורה שבחסד שנמשכה מפנימיות האהבה וכמ"ש ר"פ שמות בענין ואוהביו שחרו מוסר וכמ"ש מזה בפ' מסעי' ע"פ ויסעו ממרה ויבואו אלימה, ועיין בלקית בש"ה ש' ביאור שחורה אני ונאווה פ"ה שעד"ז הל"ת התלויים בשערות דז"א שרשם גבוהים מהמ"ע שנמשכים מבחי' שער ריש' כעמר נקא כי הגבורות בשרשם גבוהים מהחסדים כמעלת הזהב על הכסף וכמלח הממתיק את הבשר, וזהו"ע שאומרים גם עכשיו הוי' אחד דבאמת ע"ק וז"א הכל חד ממש, והו"ע את ד' האמרת היום עשינוך חטיבה אחת בעולם, ואפ"ל זהו"ע מ"ש אחד ה' אברהם שאצלו היי גם עכשיו הוי' אחד ע"ד שיהי' לע"ל, והנה בר"ה ג"כ עיקר גילוי בחי' זו שזהו"ע ויעבור כו' ויקרא הוי' הוי' כו' לחבר ב' שמות הוי' כמ"ש בת"א פ' בשלח סד"ה וירא ישראל, ומזה נמשך מיתוק הדין ע"ד שנתי באג"ה הנ"ל בסופו שנכלל ונתעלה באמת הרע המדומה בטוב העליון הגנוז וכמ"ש בלק"ת פ' חקת בד"ה ויעש משה נחש נחושת כו' דס"ב סע"א בענין נחום איש גם זו שהי', יכול לשנות ההמשכה מלמעלה למטה שיהי' נראה באמת למטה שהוא טוב בגשמיות כו' ע"ש, והיינו ע"י השופר שהוא בינה שבה התגלות עתיקא קדישא ומאיר בחי' זו בקול השופר קול הוא ת"ת פנימיות ז"א כו' ומזה נמשך ג"כ ושמו אחד שיהי' נק' כמו שנכתב היינו ענין ותמלוך אתה הוא כו' מלוך על העולם כולו כו' וידע כל פעול כו', וזהו ענין שיהי' נקרא כמו שנכתב, ומזה נמשך וידע כל פעול כו',

וז"ש והי' הוי' כו' ושמו אחד. קיצור ענין בחי' זו בר"ה כי ענין אמרו לפני מלכיות היינו ההמשכה מבחי' פנימיות כי החיצוניות בלאו הכי אינו מסתלק, ופנימי' המל' זהו ג"ר כח"ב ומזה נמשך וידע כל פעול כו' עוד פ"י בעניין אתם עשיתוני חטיבה א' דע"ק וז"א הכל אחד הגם כי בהתגלות ע"ק לע"ל שיהי' הוי' אחד היינו כולו הטוב והמטיב משא"כ עכשיו אך באמת זהו ואוהבו שחרו מוסר א"כ תכלית המכוון הכל טוב וחסד ובר"ה זהו ויקרא הוי', ועי"ז ממשיכים שגם למטה יהי' הכל טוב וכענין נחום איש גם זו. ז' וד' האמירך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך ולשמור כל מצותיו. פ"י האמירך אני עשיתי אתכם חטיבה אחת בעולם, והיינו מ"ש ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ שזה כתיב בתפילין דמארי עלמא וי"ל זה ע"ד ארץ קדמה ארץ הוא מל' כנס"י והוא ענין אשת חיל עט"ב, וע"כ נק' ישראל לי ראש שהקב"ה קראם כביכול ראש ולכן בתפילין שלו נאמר מי כעמך ישראל כי נשמות ישראל ממשיכים לז"א המוחין מאו"א דהיינו ההמשכה מסוכ"ע בממכ"ע וכמ"ש שאו ידיכם קדש היינו ע"י הביטול בק"ש, ועי"ז וברכו את ה' שממשיכים ברכה והמשכה מסוכ"ע מבחי' קדש בבחי' קדוש בוי"ו זה הקב"ה וזהו ויקרא לו אל אלקי ישראל, ופ"י הקב"ה שהוא אלקי ישראל קרא ליעקב אל היינו ע"י שהוא ממשיך תוס' אור מסוכ"ע בממכ"ע כי אל הוא לשון אור כמו אל ד' ויאר לנו, ובעה"ק חלק העבודה פ"ח פ"י ענין שיעקב ממשיך היחוד עליון והכל אחד ע' לעיל תחלת סעיף ד', והנה במא"א אות ח' סעי' כ' שהתפילין נק' חיים חיי המלך, מלך הוא ז"א וחי המלך הם המוחין שנמשכים מחו"ב בחי' והחכמה תחיה, ויותר י"ל ע"ד מ"ש באד"ר דק"ל א' בפ"י בי נשבעתי דהיינו בחי' ז"א נשבע במו"ס המלוכש בע"ק ונקי אור ה' וזהו חיי המלך, ובמא"א אות א' סכ"ז אור ה' נק' עתיקא דמתמן נהורא לז"א הנק' הוי' ולפעמים גם הבינה נק' כן עכ"ל, והיינו כי התגלות ע"ק הוא בבינה ואע"פ שהתפילין הם ד' מוחין חו"ב חו"ג ואיך נמשכים מע"ק אך הוא כמ"ש בזח"ג ואתחנן דרס"ב א' ומשירותא ומשיכותא דמוחא עילאה סתימאה דע"ק דאתמשך בההוא ז"א אשתכחן ד' מוחין בההוא ז"א ונת' זה בסידור, והנה בתפילין אלו שהם חיי המלך כתי' מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ לומר שהקב"ה אומר שישאל ממשיכין בו האור מע"ק, וזהו מ"ש במד"ר בקהלת דצ"א ע"ב ע"פ מה יתרון העושה ע"פ וצדיק באמונתו יחי' אפי' צדיקו של עולם באמונתו הוא חי עכ"ל, וזהו גוי אחד, פ"י כי אחד מורה ז' רקיעים והארץ וד' רוחות העולם ואו"א ס"מ מאיר בהם ולמעלה ז' רקיעים ז' מדות שהם ז"א ואו"א ס"מ מאיר ומתלבש בהם וזה ממשיכים נש"י ולכן גוי אחד והיינו ע"י שהם בבחי'

21

ביטול בנים אתם ברא כרעא דאבוה ועי"ז הקב"ה קורא אותן ישראל לי ראש שממשיכים בחי' ראש זהו"ע תפילין. קיצור והנה פסוק זה כתיב בתפילין דמארי עלמא כי התפילין נק' חיים חיי המלך מלך הוא ז"א וחי המלך מה שנמשך לו מאו"א שבהם מלוכש עת"י הנק' אור הוי' בשם הוי', שאו ידיכם קדש וברכו את הוי', והקב"ה מאהבת הצדיקים אומר שהם הם הממשיכים בחי' זו לי ראש כן בתפילין כתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ וזהו אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם.

(51) בראשית רבה פרק ח ז. רבי יהושע דסקנין בשם רבי שמואל אפר, בנפשותן של צדיקים נקלה, ה"א הוא דקתיב (דברי הימים א ד, כג): ה"א היוצרים וישיבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישיבו שם. ה"א היוצרים, על שם (בראשית ב, ז): ויניצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה. וישיבי נטעים, על שם (בראשית ב, ח): וישע ה' אלהים גן בעדן מקדם. וגדרה, על שם (ירמיה ה, כב): אֲשֶׁר שָׁמַתִּי חוֹל גְּבוּל לָיִם. עם המלך במלאכתו ישיבו, עם המלך מלך המלכים הקדוש ברוך הוא ישיבו נפשות של צדיקים, שפיקן נמלך הקדוש ברוך הוא ויקרא את העולם.

רות רבה פרק ב ג. נאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה פי על פי הדברים האלה וגו'. ה"א היוצרים, על שם (בראשית ב, יט): ויניצר ה' אלהים. דבר אחר, ה"א היוצרים, אלו נפשותיהם של צדיקים, שפיקן נמלך הקדוש ברוך הוא לבראת את עולמו. וישיבי נטעים, על שם (בראשית ב, ח): וישע ה' אלהים. וגדרה, על שם שפיקן נמלך הקדוש ברוך הוא לבראת את עולמו. וגדרה, על שם (ירמיה ה, כב): אֲשֶׁר שָׁמַתִּי חוֹל גְּבוּל לָיִם. עם המלך במלאכתו, עם מלך המלכים הקדוש ברוך הוא ישיבו שם נשמתן של צדיקים שפיקן נמלך ויקרא את עולמו.

(52) אור התורה ב עמוד ג. נעשה אדם בצלמנו וגו'. פ"י, על דרך משל אדם שיש לו בן, אף שהבן עבר מכנגד פניו והלך מאתו, עם כל זה נחקקה הצורה של הבן במחשבה של האב. אך מי שלא היה לו בן מעולם, לא יכול לומר שיהא נחקק במחשבתו צורת הבן שיהיה לו אחר כך, כי עדיין לא ראה אותו ולא הכיר צורתו. וזהו דרך בני אדם. אבל אצל השם יתברך שייך זה לומר אף קודם שנבראו ישראל היה נחקק צורתם במחשבה, כמ"ש רז"ל ישראל עלה במחשבה, כי אצלו יתברך העבר והעתיד.

המשך ע"ב חלק ב עמוד תתקב. והענין הוא דהנה אי' באו"ת בפסוק נעשה אדם בצלמנו כדמותינו, עד"מ אדם

שיש לו בן אף שהבן עבר מכנגד פניו והלך מאתו נחקה הצורה של הבן במחשבה של האב, אך מי שלא הי' לו בן מעולם לא יכול לומר שיהא נחקק במחשבתו צורת הבן שיהי' לו אח"כ כי עדיין לא ראה אותו ולא הכיר צורתו, וזהו דרך בני אדם, אבל אצל השי"ת שייך זה לומר אף קודם שנבראו ישראל הי' נחקק צורתם במח' כמשרז"ל ישראל עלו במח', כי אצלו ית' העבר ועתיד אחד כו' עכ"ל. ויש להוסיף שהרי באמת הנשמות מושרשות בעצמות א"ס קודם כל גילוי כנ"ל, וי"ל גם בזה דבידיעת עצמו כבי' יודע את הנשמות גם קודם שעלו במח' כו', דכשם שבידיעת עצמו יודע את התורה כמו"כ בידיעת עצמו יודע את הנשמות כו', וידוע דבחי' ידיעת עצמו הגם שזהו בהעלם בעצמות למעלה מעלה מגדר הגילוי לגמרי כו', ומ"מ מזה נמצאה ענין הידיעה בהשתל' כו' וכמ"ש במ"א ונת' ג"כ לעיל (ד"ה נחמו נחמו עמי*). וא"כ אין זה כמו למטה דקודם שנולד הבן אינו יודע כלל ממנו (והגם שישנו בהעצמות שלו כו' הרי אין זה ידוע לו כלל גם לא בידיעת עצמו כו'), ולמעלה הלא גם קודם כל הגילויים היה יודע בידיעת עצמו כבי' כו'. וגם במי נמלך בנשמותיהן ש"צ שזהו בתחלת התעוררות והגילוי באוא"ס שלפני הצמצום נמלך בנשמותיהן של צדיקים שהן תכלית הכוונה המושרשת בעצמות כו', ומשו"ז עלו במח' אחר הצמצום שע"י יהי' הגילוי דאוא"ס כו', וכמשנת"ל (ד"ה כי תשא), וידוע דמח' למעלה אינו כמו למטה, דלמטה הלא המח' לא תפעול מאומה בפועל, ולמעלה הרי ע"י המח' מתהווה ממש מה שעלה במח' כו' (שז"ע שלמעלה הכח לא חסר פועל כו', והפועל הוא באותה המדרג דבחי' הכח כו', ומ"מ הרי ישנו להפועל כו' וכמ"ש במ"א), וזהו כי לא מחשבותי מחשבותיכם דבמח' שלמעלה מתהווה הדבר כו', והגם דדבור שלמטה ג"כ אינו כמו דבור העליון בדבר ה' שמים נעשו שנתהווה בפו"מ כו', משא"כ מדבור האדם אינו מתהווה דבר כו', הנה מהדבור יכול להיות התהוות שיעשה הזולת וכמו באשר דבר מלך שלטון כו', והיינו שמהדבור בא למעשה כו' (וגם אם שלא יתהווה מהדבור התהוות גשמי יכול להיות מ"מ התהוות רוחני, וכמו בהשפעת השכל הרי מדבור של המשפיע נעשה שכל אצל המקבל כו' ונעשה בר שכל ע"י ההשפעה שבדבור כו', ובאמת אין זה התהוות חדשה שהרי מה שנעשה בר שכל ע"י ההשפעה זהו כשהוא בר שכל בעצמו, אבל אם אינו בר שכל בעצמו לא יתהווה מזה מהות שכל כו', ומ"מ ה"ז איזה התהוות עכ"פ כו'), אבל מהמח' הרי אינו מתהווה שום דבר כו', ולמעלה כשעלה במח' נתהווה הדבר כו', וז"ע ציור אדם למעלה מה שישראל עלו במח' שנתהווה במח' כו'. והנה אחרי כי לא מחשבותי מחשבותיכם נא' ולא דרכיכם דרכי, משמע

דמה שלא מחשבותי מחשבותיכם זהו כאשר לא דרכיכם דרכי אבל כאשר דרכיכם דרכי אז מחשבותי מחשבותיכם. והענין הוא דהנה כתי' ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, פי' דרך הוי' הוא דרך ומבוא להיות גילוי ש' הוי' בעולם, דהרי בראשית ברא אלקים דהתהוות העולם הוא ע"י העלם והסתר כו', אבל דרך הוי' הוא להיות גילוי ש' הוי' כו', ויש עוד פי' בדרך הוי' שיהי' המשכה בש' הוי' כו', כי ש' הוי' הוא באציל וההמשכה בש' הוי' היינו ההמשכה מאוא"ס המאציל תוס' אור באציל ושיהי' הגילוי דאציל בבי"ע כו', והו"ע נתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים כו', וזהו דרכי שזהו אמית' הכוונה למעלה שיהי' גילוי אלקו' למטה כו', והמשכה זו היא ע"י תומ"צ כמשנת"ל ד"ה הנ"ל. והנה תומ"צ הן במחדו"מ מח' ודבור הוא בתורה מח' הוא עיון התורה, ודבור הוא שמדבר הדבר הלכה, ומעשה הוא מעשה המצות, וכאשר מקשר האדם מחדו"מ שלו במחדו"מ דתורה ה"ה מתקשר במחדו"מ העליונים, דכאשר מדבר דבור ההלכה ה"ז דבר הוי' דדבר הוי' זו הלכה וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נא' למשה מסיני כו', וא"כ אין זה דבור שלו כ"א הוא דבר הוי', וכן כשחושב ומעיין בהדבר הלכה הרי אין זה מח' שלו כ"א מחשבה דהוי' דהיינו מחשבת חכמתו ית', וכן בקיום המצות בפו"מ הרי מקיים מצות הוי', ועי"ז ממשיך גילוי ש' הוי' בעולם כו'. אך מצות צריכות כוונה, כי הרי אינו בערך מחדו"מ האדם למחדו"מ העליונה שנא' שמתקשר בהם וממשיך עי"ז גילוי ש' הוי' דאין ערוך ביניהם כלל כו', וע"כ צריכים כוונה והכוונה היא תפלה כידוע, דענין התפלה הוא בחי' רעו"ד, שהוא הביטול שלמעלה מטו"ד כו', וע"י הביטול עי"ז הוא התקשרות מחדו"מ שלו במחדו"מ שלמעלה כו', ואמיתית הענין בזה הוא שיהי' ביטול אמיתי בבחי' ביטול במציאות דאז הדבור שלו בדבר הלכה הוא הדבור שלמעלה ממש בחי' ודברי אשר שמת' בפיו שזהו דברי ממש כו', וכן המח' היא מחשבת הוי' דבחי' חכמתו ית' כו'. אמנם גם ע"י ביטול היש ממשיכים גילוי אלקו' כו', וזהו תכלית ענין עסק התורה והמצות שיהי' בבחי' ביטול היש, וכמו בתורה יותר מכפי הרגילות כמו הי' רגיל לקרות דף א' קורא שני דפים כו', דמה שהוא כפי הרגילות אין בזה ביטול כי כבר הוא מורגל בזה כו', אבל ביותר מכפי רגילותו ה"ז בבחי' ביטול כו', וכן בקיום המצוה הרי בכל מצוה יש בה כפי' וכמו תפילין לשעבד הלב והמוח, דמוחו ולבו יהיו משועבדים לאלקות כו' וכמ"ש בסש"ב פמ"א, וכמו אתרג אל תבואני רגל גאווה כו', ובפרט במצות הצדקה שצ"ל יותר מכמו שהוא רוצה ליתן, וגם שיהי' המשפט בצדקה שישפוט א"ע מן המותרות ויתן לעני כו', וכת' משפט וצדקה ביעקב אתה

עשית דבכדי שיהי' אתה עשית בחי' גילוי זהו דוקא ע"י המשפט בצדקה כו', וזהו דכאשר דרכיכם דרכי והוא עסק התומ"צ בבחי' ביטול אז מחשבותי מחשבותיכם שמתקשר במחזו"מ העליונים וממשיך עי"ז גילוי ש' הוי' בעולם כו', והיינו שע"ז נשלם הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים כו'. ועוד י"ל ענין מחשבותי מחשבותיכם כדאי' במד"ר מה אני בורא עולמות כך אביכם בורא עולמות וכמ"ש בוראך יעקב כו', וכמו מי שאמר לשמן וידלק יאמר לחומץ וידלק כו', שזהו שינוי הציורפי אותי' שנבראו בהם שו"א כו', וזהו מי שאמר מבחי' מי דוקא שהו"ע מי ברא אלה כו' (והו"ע המח' כו') יכול להיות שינוי הציורפים כו' וכמ"ש במ"א, וזהו כאשר דרכיכם דרכי אז מחשבותיכם מחשבותי בדוגמא דמח' שלמעלה כו'.

לקוטי שיחות חלק טז עמוד 487. [וואָס דאס איז איינער פון די ביאורים אין דער תורה פון מגיד, אָז די בריאה איז געווען בשביל שיהיו ישראל צדיקים בכל דור"א און וויבאלד אז ביי הקב"ה זיינען העבר והעתיד שוים", דערפאר הי' הוא ית' מתענג ממעשה הצדיקים וצמצם א"ע"; ועד"ז וועגן אידן, דאָס וואָס ישראל עלו במח' שבה" - איז ער מסביר - אז ביי בשר ודם מי שלא הי' לו בן מעולם לא יכול לומר שיהא נחקק במחשבתו צורת הבן שיהי' לו אחר כך .. אבל אצל השם יתברך .. אף קודם שנבראו ישראל הי' נחקק צורתם במחשבה כי אצלו יתברך העבר והעתיד אי - .. דלכאורה, וואָס איז דער אויפטו אין דעם ? עם איז פשוט אז דער אויבערשטער איז למעלה מן הזמן און דער עבר און עתיד זיינען ביי אים שווים" ? נאָר דער ביאור אין דעם איז: וויבאלד דא רעדט זיך וועגן דעם אור אלקי ווי ער איז נאך העכער פון צמצום און פון שייכות - אפילו בכח - צו דער בריאה, איז דאך לכאורה ניט שייך צו זאגן אַז דאָרט זאָל נחקק ווערן די עבודה פון צדיקים (אדער צורת הבן" בכלל - היינט ווי קען מען זאגן אז דאָס איז די סיבה פון דעם צמצום ובריאה ? און דאָס טוט מען אויף: מצד דעם וואָס העבר והעתיד שווים", איז דער ענין פון מעשה הצדיקים און צורת הבן" שוין נחקק געוואָרן בפועל אין דער בחי' פון חפץ חסד הוא" (וואָס איז אינגאנצן העכער פון נבראים כו'), ביז, אז דאָס איז די סיבת הצמצום והבריאה].

(53) בראשית רבה בתחילתו. בראשית ברא אלהים, ששה דברים קדמו לבריאת העולם, יש מהן שנקראו, ויש מהן שנקראו בפי' להבראות. התורה והפסא הקבד, נקראו. תורה מנין, שפאמר (משלי ה, כב): ה' קנני

ראשית דרכו. פסא הקבד מנין, דקתיב (תהלים צג, ב): נכון פסאף מאז וגו'. האבות וישאלו בית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות, האבות מנין, שפאמר (הושע ט, י): פנבים במדבר וגו'. ישאל מנין, שפאמר (תהלים עד, ב): זכר עתה קנתי קדם. בית המקדש מנין, שפאמר (ירמיה יז, יב): פסא קבד מרומ מראשון וגו'. שמו של משיח מנין, שפאמר (תהלים עב, יז): יהי שמו לעולם וגו'.

(54) תורת שלום עמוד 190. א. כל המצות מתייחסים אל העצמות. פון עצמות אליין זיינען מיר נצטווה געווארען על ענין המצות, דאָס איז פון עצמות א"ס בעל הרצון, מילא דאָס וואָס ער ווערט אנגערופען בשם עצמות א"ס בעל הרצון, איז וויילע כל המשכות והגילויים פריער אין המשכות וואָס ניט גילוי אין וואָס העכער פאר גילויים, און נאכי דעם איז גילויים - דאס אלץ ווערט אנגערופען בשם רצון, וויילע רצון אין דאָך לי מרצה, דערפאר איז כל המשכה וגילוי נקי בשם רצון, ועוד מפני שהוא גילוי רצוני, ולכן נקי כל המשכה וגילוי בשם רצון, ולכן אפילו הגילויים שלמעני מרצון נקי ג"כ בשם רצון, וזהו מה ששמו בגימט' רצון דשמו אין זה בחי' רצון ומ"מ נק' זה בשם רצון, מפני שכל ההמר שכות והגילויים נק' בשם רצון, ועצמות א"ס שהוא אינו בגדר המשכה ראינו בגדר גילוי נקי בשם בעל הרצון, איז אויף מצות זיינען מיר נתחייב נצטווה געווארען פון עצמות ממש, דהיינו מבחי' עצמות א"ס בעהר"צ. **עיינ שם בארוכה.**

(55) ש"ך עה"ת כאן. לתהלה. שיהללום כל הגוים כמו שהם מהללים להקב"ה שנאמר (דברים י', כ"א) הוא תהלתך כן יהיו מהוללים מכל האומות, וכן יהיו לשם, שיכירו כולם ששם יהודי הוא שמו של הקב"ה, כשתכניס היו"ד של יהודי בתוך הדל"ת נעשה הוי"ה, זהו וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, ולתפארת, אם הקב"ה מתפאר בכם שנאמר (ישעיה מ"ט, ג') ישראל אשר בך אתפאר, כל שכן שיפארום כל האומות, ולהיותך עם קדוש שישפיע עליכם קדושה מקדושתו כביכול כמו שהוא קדוש הואיל ואתם לו לעם, כאשר דיבר לך, היכן דיבר בסיני שאמר (שמות י"ט, ו') ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ועל דרך מה שאמרנו ששם הוי"ה רמוז בשם יהודי, לזה אמר כאן לתהלה ולשם ולתפארת ולהיותך עם קדוש, ארבע כנגד ארבע אותיות של שם, והבן:

(56) תניא פרק מט. "ובגו כחרת מכל עם וקשון" – הוא הגוף החוקרי הנדמה בחוקריותו לגופי אומות העולם

(57) תניא פרק ת. ועוד זאת במאכלות אסורות, שלקח נקראים בשם "איסור", מפני שאף מי שאכל מאכל איסור בלא הודע – לשם שמים, לעבוד ה' בלח אכילה הריא, וגם פעל ופעל פו, וקרא והתפלל בלח אכילה הריא, אין סתיות שבה עולה ומתלבשת בתיבות התורה והתפלה כמו התיבת, מפני איסוריה בידי הסטרא אחרא משלש קליפות הטמאות. ואפילו הוא איסור דרבנן, שחמורים דברי סופרים יותר מדברי תורה כו'.

ולכן, גם הוצר הרע ולח המתאנה לדברים האסורים, הוא שד משדין נוקראין, שהוא יצר הרע של אומות העולם, שנפשותיהם משלש קליפות הטמאות. מה שאין כן הוצר הרע ולח המתאנה לדברים המותרים למלאות תאנתו, הוא שד משדין יהודאין, לפי שיכול לחזור לקדושה גדלעיל. אף מכל מקום, קודם שחזר לקדושה, הוא סטרא אחרא וקליפה. וגם אחר כך, הרשימו ממנו נשאר דבוק בגוף, להיות כי מכל מאכל ומשקה נעשה תיכף דם ובשר מבשרו.

(58) ישעי' פרק ס פסוק כא. ועמד בלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר (מטעו) [מטעין] מעשה ידי להתפאר:

(59) סנהדרין ריד פרק חלק. כלישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר (ישעיהו ס, כא) ועמד כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

(60) תניא פרק ב. ונפש השנית בישראל, היא חלק אלוה ממעל ממש, כמו שכתוב: "ניפח באפיו נשמת חיים", ו"אמה נפחת ביי", וכמו שכתוב בזהר, מאן דנפח מתוכיה נפח, פירוש, מתוכיותו ומפנימיותו, שתוכיות ופנימיות הסתיות שבאדם מוציא בנפיתו בלח:

אגרת התשובה פרק ד. ובין נשמת האדם, שנמשכה תחלה מבחינת פנימיות הסתיות והשפיע שמשפיע אין-סוף ברוח-הוא, כמו שכתוב: "ניפח וכו'", ואחר כך ירדה בסתר המדרגה, גם כן, עלידי בחינת האותיות שבמאמר "נעשה אדם" וכו' כדי להתלבש בגוף עולם הזה התחתון.

(61) תהלים לג ו. בדבר יהוה שמים נעשו וברוים איו כל-צבאם

(62) ד"ה בשעה שהקדימו תרס"ו. ולהבין זה, צ"ל תחלה ההפרש בין שרש הנשמות לשרש המלאכים.

דהנה, המלאכים שרשן מבחי' דבור העליון, וכמ"ש בדבר ה' כו' וברוח פיו כל צבאם כו'. אבל בנשמות כתיבי ויפח באפיו נשמת חיים, ומאן דנפח מתוכו ו]מפנימיותו נפח כו', וכמ"ש בסש"ב (ועמ"ש באגה"ת פ"די, ושם נר' דשרש הנשמות הוא מבחי' האורות כו'. ועמ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי חד. ואפשר גם באגה"ת הכוונה על בחי' אותיות הוי', ולהיותן מיוחדים ממש עם האור, שאינן מהות בפ"ע כו', וכמשי"ת (והיינו למעלה מבחי' הע"ס כו'), עז"א למעלה מבחי' אותיות כו'), ולכאורה צ"ל, והלא התהוות הנשמות הוא מבחי' מח', וכמאמר ישראל עלו במח', דמח' [היא] ג"כ לבוש, אלא שהוא לבוש פנימי, אבל מ"מ הוא לבוש לבד, ולמה נא' בנשמות ויפח באפיו, דמתוכו ומפנימיותו נפח כו'. וצ"ל תחלה ענין הדבור שהוא שרש המלאכים. דהנה, עד"מ הדבור שבאדם, יש בו ב' בחי', הא', כ"ב אותיות הנשמעים מן הפה, אחה"ע מן הגרון, בומ"ף מן השפתים כו', שהן כללות כל הדבורים, שאין בהם אלא מכ"ב אותיות הללו. והב' הוא מקור ושרש האותיות, שהן בנפש עצמה", כי הגם דאחה"ע יוצא מן הגרון כו', אין התהוותם ממש ע"י תנועת הגרון, וכן שארי האותיות, אין התהוותן מתנועות המוצאות, כמו שהכנור מוציא קול ע"י הכאה באצבע על הנימין כו', שהרי התינוק וכן הבהמה יש להם המוצאות, ומ"מ אינם יכולים לדבר, אלא דשרש האותיות הן בנפש, וע"י גילוי אור הנפש מתגלים האותיות. ולא ששרשן הוא בהאור המתגלה לבד, כמו באור השכל וכו'ג, שהרי אנו רואין שיש מי שמבין אור שכל לעצמו, ולהשפיע לזולתו אין ביכולתו, מפני שאין לו אותיות במה להלביש הענין, הרי הגם שיש גילוי אור, ומ"מ לא יש אותיות כו'. ולעיל ד"ה והי' אור הלבנה נת' שסיבת הדבר מה שא"י להשפיע אל הזולת הוא מפני שאין בו כח המוליד להוליד שכל חדש כו', מ"מ, אנו רואין בחוש שחסרים לו אותיות ג"כ כו'. ת: וי"ל דשניהם ענין א' הם, כי שרש האותיות הן ג"כ מקדמות השכל, שהוא מקור השכל, ולזאת, כשם שאינו נמשך אצלו שכל חדש ממקורו, כך אינם נמשכים אותיות כו' (ויש בזה אופנים, דהעדר המשכת האותיות הוא סיבה להעדר המשכת השכל חדש כו'). ועוד, אם נא' דשרש האותיות והתהוותן הוא מהגילויים שבנפש, הרי הי' צ"ל אותיות מיוחדים לכל גילוי אור בפ"ע, והרי אנו רואין שגילוי אור שכל אחד יש לו כמה אותיות שונות, שזה אומר השכל באותיות אלו, וזה אומר באותיות אחרים כו', מובן מזה, שאין מקורם בהאור והגילוי לבד, אלא

שמקור שורשם הוא בנפש עצמה (ועמ"ש מזה בד"ה יו"ט של ר"ה רנ"ט), שיש בה כ"ב אותיות, ולא אותיות גשמיים, אלא הוא כח ההתגלות שבנפש, - שיש בזה כ"ב מיני כחות התגלות, שהם כחות רוחנים שונים זה מזה, והם מקור הכ"ב אותיות הנשמעים מן הפה, דהיינו כשהם נמשכים ומתגלים בפה, אזי נעשים מהם אותיות מורגשים, שהן גשמיים בערך כו', והתגלותן והמשכתן להיות אותיות מורגשים הוא ע"י כלים שונים, אחה"ע מן הגרון כו'. והנה, עיקר בחי' הדבור שבאדם (שעש"ז נק' מדבר) הוא בחי' הכ"ב אותיות שבנפש, כי הם כלולים בעצמותו, וזה עיקר בחי' כח הדיבור שישנו באדם גם בשעה שאינו מדבר, כי גם כשהוא לעצמו, ואינו מדבר כלל, יש בו כ"ב אותיות הנ"ל, משא"כ האותיות הנשמעים מן הפה, הם בחי' המשכות לבד מהכ"ב אותיות שבנפש, להיות מורגשים לזולתו, והוא בחי' השפעה לחוץ כו'. וככה ממש הנמשל למעלה, בבחי' דבור העליון, הגם שאין דבורו כדבורינו ח"ו, כי דבור האדם אינו עושה רושם, משא"כ הוא אמר ויהי, וכמ"ש כן יהי' דברי היוצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה כו', וכמשנת"ל (ד"ה במדב"ס). והנה, כללות הדבור [העליון] הם כ"ב אותיות, שהם כ"ב מיני המשכות והתגלות חיות שונות זה מזה, שזה מחיה את כל העולמות, וכמ"ש ואתה מחי' את כולם, דאתה הוא בחי' האותיות, שהם מא' עד ת' וה' מוצאות כו' (שהן ה"ג המחלקים את הקול כו', וכמ"ש במ"א). ויש | בהם ג"כ ב' בחי', עד"מ הנ"ל בנפש. דהנה ידוע דהתהוות העולמות הוא מבחי' דבור העליון דבחי' מלכות דאצילות, וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו כו', בע"מ נבה"ע כו'. והנה, בע"מ נז' ל' עשיה, וכמו ויעש אלקים את הרקיע כו', וכן על כללות הבריאה כתיב3 אלה תולדות כו' ביום עשות כו', וכתוב ששת ימים עשה ה' כו', וכן מ"ש בדבר ה' שמים נעשו, ולא אמר נתהוו, [ו]היינו כמו שארז"ל דבורו של הקב"ה חשיב מעשה כו'. ומ"מ מובן, דהמעשה אינו כמו הדבור, וכמו עד"מ למטה, הרי כח המעשה הוא נפרד מכח הדבור, ואינו בערך כלל כו', ולכן כתיב בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, אף הפסיק הענין כו', ומשו"ז בציור אות ה' הרי הרגל השמאלי נפסק מהב' קוין, להורות על העשיה, שהוא כח נבדל כו', כמ"ש במ"א. והענין הוא, דהנה, מבחי' הדבור עצמו דבחי' המלכות, לא ה' אפשר להיות עדיין התהוות העולמות בבחי' גבול ממש כו', וכמ"ש בלק"ת שה"ש ד"ה מה יפו פעמיך בנעלים, דמבחי' המלכות ה' העולם מתפשט בלי גבול וקץ כו', ובכדי

שיהי' העולם בבחי' גבול, זהו ע"י הפרסא, והוא בחי' הנעל החופה את הרגל, בחי' מלכות כו'. וענין הפרסא, ידוע שהן אותיות בלתי מסודרים שמעלימים ומסתירים על האור כו'. וי"ל שזהו כמ"ש בס"ב ח"ב, שיש רל"א שערים המתגלגלים פנים ואחור", שמהם נעשים חילופים ותמורות וחילופים דחילופים כו'. וכידוע שיש הרבה אלפי ביתות שבהם האותיות מתחלפים, וכמו א"ת ב"ש, שהאל"ף מתחלף בתי"ו, הרי בהתי"ו מתלבש אור האות אל"ף, ומ"מ אינו ממהותו כלל כו', והיינו שהאור הקודם מסתתר לגמרי, ומאיר אור שאינו ממהות האור הקודם כו'. וזהו דאיתא בת"ז תי' כ"א"י ע"פי על הגאולה ועל התמורה, דתמורה הוא בחי' מלכות כשמתלבשת במט"ט, דמט"ט הוא נעל דשכינתא להעלים ולהסתיר האור כו' (ומ"ש בלקו"ת ד"ה הנ"ל סנדל, הוא בחי' מט"ט דיצירה כו', וכמ"ש בחינוך פכ"ד"). וזהו"ע הפרסא, שהן בחי' האותיות דחילופים ותמורות שמעלימים על האור כו'. ויובן ענין האותיות דחילופים, ע"ד ועד בחילופי אתון אחד, וידוע ההפרש בין אחד לועד, דאחד הוא בחי' יחו"ע, שהוא בחי' ביטול במציאות ממש, איך שכולא קמי' כלא חשיב כו', וענין ועד הוא בחי' יחו"ת, שזהו ביטול היש לבד. ושרש ההפרש ביניהם ידוע, דיחו"ע זהו מצד האור העצמי דאצילות, דמבחי' זו א"א להיות מציאות יש, והוא בבחי' דביקות במקורו כו', ולכן הוא בבחי' כולא קמי' כ"ח כו' ועמשנת"ל ד"ה כי תבואו כו' ושבתה וד"ה אם בחקתי"), ויחו"ת הוא בבחי' ההארה, שאינה אור העצמי כלל, והוא בחי' מקור היש, וממילא מציאת היש תופס מקום לגבי מדרי' זו, והביטול הוא בחי' ביטול היש לבד כו'. וכמו"כ יובן ענין החילופים ותמורות, שמעלימים על מהות האור דבחי' מלכות, והגילוי הוא הארה לבד, שלא ממהות האור הראשון כו'. וזהו"ע בדבר ה' שמים נעשו, דלבוש העשיה זהו בחי' האותיות דחילופים, שמעלימים על בחי' דבור העליון, להיות ההמשכה בבחי' הארה לבד מבחי' הדבור דמלכות, ועי"ז יכול להיות העולמות בבחי' יש וגבול ממש כו'. ונמצא, דהאותיות המתלבשים בבי"ע להוות ולהחיות הנבראים דבי"ע, וכידוע דכל נברא יש לו צירוף מיוחד, וכן כל נברא יש לו אות פרטי בע"מ, אלא שבא בחילופים שונים כו'. כ"ז אינו עצמיות בחי' דבור העליון ית', כ"א בחי' הארה לבד. והן אותיות המתגלים לחוץ, שהם המשכות לבד מדבור העליון דאצילות, עד"מ בנפש, שהאותיות הנשמעים מן הפה הן רק המשכה והתגלות האותיות הרוחנים שבנפש להיות

נשמעים אל הזולת כו', כמו"כ האותיות הנמשכים בבי"ע זהו רק האותיות הנמשכים מעצמיות האותיות דאצילות כו'. אבל עצמות בחי' דבור העליון, הוא בחי' מלכות דאצילות, הוא רק בחי' כח ההתגלות שבאצילות, ואינן בבחי' גילוי והשפעה לחוץ כו'.

(63) ספר השיחות תש"ג עמוד 141. מיטוואך, י"ח אלול, ווי אין אלע געוועהנליכע טעג, האב איך זיך צוריק געקערט אין חדר אין דער בעשי טימטער צייט דריי א זייגער און מיר האָבען געלערנט כסדר הרגיל. פיר א זייגער קומט אריין ר' מענדיל דער משרת און זאָגט למלמדי ר' ניסן ע"ה: דער רבי האט געבעטן אז היינט זאל ער - דער מלמד - מיד מתיר זיין אוועק פון חדר פיר א זייגער און איך זאל קומען צו אים. ר' ניסן האָט מיר מתיר געווען און איך בין אוועק צום פאטער. דער יום גדולים" ווען איך בין אריין צום טאטען אין חדר, האב איך אים געטראפן זייער אויפגעלעגט. ווי נאָר איך בין אריין האָט דער טאטע זעהר פרייליך גע- זאָגט : גוט יום טוב אונז. היינט איז דער יום ההולדת פון אונזערע שני המאורות הגדולים. מאנטאג ח"י אלול | תנ"ח איז דער יום ההולדת פון דעם בעל שם טוב, און מיטוואך ח"י אלול תק"ה איז דער יום ההולדת פון רבינו הזקן".

(64) לקוטי שיחות חלק טז עמוד 156. איז דער ביאור אין דעם (ביינה של תורה" שבפירש"י): אלע אידן זיינען פארבונדן צווישן זיך, און כל זמן עס איז פארבליבן איין איד (יהי' מי שיהי') וואָס האָט נאָך ניט קיין חלק (ברור) בארץ, פעלט עס אין דעם טוב און הנאה פון אלע אנדערע אידן - עס קען ביי זיי ניט זיין קיין שלימות'דיקע הנאה ושמחה. און וויבאלד אַז די הודי' אויף הבאת ביכורים קומט דוקא אויף שלימות הטוב [וואָס דערפאַר דאַרף מען ברענגען ביכורים נאָר פון די מינים שנשתבחה בהן ארץ-ישראל], ובפרט דער מקרא ביכורים" וואָס ער איז נאָר בזמן שמחה" און קומט אויף הנאה ושמחת הלב (וואָס דער" פאַר איז ער פעם אחת בשנה ולא שתי פעמים", וואָרום אין אַן ענין וואָס חזר'ט זיך איבער אינעם זעלבן יאר - איז ניטאָ אויף אַזוי פיל די שמחה) דעריבער קען עס ניט קומען עד שכבשו את הארץ וחלקוה", ווייל מצד דעם וואָס ביי איין אידן איז נאָך ניטאָ די ירושה וישיבה, פעלט עס אין די שמחה וטוב פון אלע אידן, וכנ"ל. ז. ענין הנ"ל איז שייך אויך צו ח"י אלול (וואָס פ' תבא לייענט מען אין דעם טאג פון ח"י

אלול אָדער אין דעם שבת הסמוך לו) דער יום ההולדת פון די שני המאורות הגדולים", פון דעם בעש"ט און פון דעם אַלטן רבי'ן: פון די ענינים העיקריים אין וועלכע דער בעש"ט מיטן אַלטן רבי'ן האָבן זיך געקאכט, איז - אהבת ישראל און דער ענין איז דאָך מרומז אין תחלת הסדרה, כנ"ל.

(65) לקוטי תורה פרשתינו מח: ולתתך עליון על כל הגוים וגו'. פי' הגוים ואויבים שבקרובך להכניע' שלא יהיה מונע מבית ומחוץ ולהיות מאיר בך חכמתו ובינתו של א"ס ב"ה.

נח באר בראשית כד חיי שרה יצחק

מולדתה וגם כי כבר בא אברהם בימים חרי נכסף מאד להשיאו אשה בעורנו בחיים חיותו. וזאת הסבה מה שהשביע לאליעזר זקן ביתו ואולם חז"ל דרשו דרשה זו דרך צחות כדרכם הטוב ז"ל: (ד"ה ואשר דבר ל'). דברי רש"י ז"ל קשין בכאן מאוד להולמן במ"ש שאין נופל אצל דבור רק מלך אלי ואלי ולא לי לו ולהם. כי איך הבדל יש בין לו ואלי הלא שניהם מורים יחס גבול שאליו וצ"ל בכוחנו כי מל' אליו יבוא לפעמי' במקום עם אבל מל' לו לא תבוא לעול' במקר' מל' עם ואצל מעל הדבור אינו נושל יחס גבול שאליו רק מל' עם. אבל אצל אמיר' נופל יחס גבול שאליו לכן אצל אמירה נופל גם מל' לי ולו. אבל אצל דבור לא יבוא לי ולו. אם לא שפתפריש' במקום על כמו אמרי לי אחי הוא ואמר פרעה לבני' כי זולת זה אין להם הוראה אחרת זולת יחס גבול שאליו מה שאינו נופל היחס הזה אצל דבור. אבל מלך אלי ואלי יבואו אצל דבור. לא להוראה יחס גבול שאליו רק במקר' מל' עם זהו כוונ' דברי רש"י ז"ל. ואולם מי יתן ונדע מדוע לא יתכן יחס הגבול שאליו גם אצל מעל הדבור להורות על המקבל הדבור ואשר אליו יכוון המדבר וזה לא יתיישב יפה במה שכתב הרא"ם ז"ל מדברי הרד"ק ז"ל בשרשים בהבדל שבין דבור לאמירה כי פעל הדבור הוראתו על הגעת המצוייר בנפש אל החוץ ע"י החוץ הקול בכלי המבטא הי"י ש שומע או לא אבל מעל האמיר' הוראתו על הגעת המצוייר בנפש המדבר לוולתו השומע ממנו ע"י כלי הביטוי כי ע"י הקדמה זו לא יסיר הקושי הנ"ל שאף שיתכן פעל הדבור בלתי שתי' שם מקבל הדבור. מ"ם מדוע לא יפול אצלו יחס גבול שאליו להורות שהיה שם מקבל הדבור ואיזה עדיפות יש למל' עם על מל' לו ומדוע נבטא הוראה זו היות שם מקבל הדבור רק ע"י מל' עם ולא ע"י מל' לו. והנה רש"י ז"ל הביא רא"י לכלל זה בפרשת ויצא ממה שכתוב אצל יעקב כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך. ולא מצינו בכתוב שדבר השי"ת מקורם לזה עם יעקב. וע"כ שפירוש מל' לך כאן הוא בשבילך ולצרכך אבל אין זה רא"י שכל מלות לי ולו הסמוכים אצל דבור יתפרשו כזה ולא בהוראתם העצמית חרי גם באמירה גופא מצינו ג"כ בסדר לך אמרי לי אחי הוא שפירשו עלי כמ"ש שם רש"י ז"ל ובכל זאת רש"י ז"ל גופי' מודה שאין כל לי ולו ולך הסמוכים אצל אמירה. מתפרש כזה דוקא שלרוב פירוש יחס הגבול שאליו וכזה יש לומר ג"כ אצל פעל דבור הרמב"ן ז"ל טען ג"כ על דברי רש"י ז"ל ואמר וז"ל ההלוק הזה איננו אמת שהרי מצינו בפרשת תשא לך נחה את העם הזה אל אשר דברתי לך וכן מצינו וידברו הכשדים למלך ארמית. ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם עכ"ל. והטענה האחרונה איננה טענה לפי מה שפירשו עלי לעיל שלא בא רש"י ז"ל למעט. שלא יפול מל' אליו באמירה שכמו שנופל אצלה

מל' לו בהוראת יחס הגבול שאליו. מדוע לא יפול א"כ אצלה גם מל' אליו בהוראת העצמית הזו. ולא בא רש"י ז"ל רק למעט יחס גבול שאליו אצל דבור ולכן כתב שלא יבואו אצל פעל הדבור בין מלות לי ולו ולהם ובין מלות אלי ואלי ואליהם בהוראתם העצמית והוא יחס גבול שאליו רק בהוראת המושאלת להם חזינו לי במקום עלי ואלי במקום עמו ואולם הטענות הראשונות הנם נכוחות. ומה שיישב הרא"ם ז"ל שיש לומר שבא במקומות האלו דבור במקום אמירה ופירוש דברתי וידברו כמו אמרתי ויאמרו. עכ"ל: ולדבריו שם דבור הי' מן השמות המשתתפים. אבל כמה מהדוחק יש בזה ומי הכריח לרש"י ז"ל לומר כן. הרי כל ראייתו אינה אלא ממה שמצינו מלות לו ולך אצל דבור שפירושם בהכרח במקומות הללו במקום על חרי נמצא ג"כ לו ולך אצל דבור במקומות שהביא הרמב"ן ז"ל שמתפרשים בהכרח יחס גבול שאליו ועוד שאין נופל אצל שפה פעל האמירה כלל רק פעל הדבור כמו חמש ערים וגר' מדברות שפה כנען ובניהם חציים מדברים אשדודית וא"כ מה יעשה הרא"ם ז"ל בספוק וידברו הכשדים למלך ארמית שלא יתכן לומר שבא במקום אמירה. לפי שאין נופל לומר ויאמרו למלך ארמית ועוד לדבריו למה לא פירש"י ז"ל גם כאן. שהוראת מל' לי כמשמעה יחס גבול שאליו אלא שבא כאן דבור במקום אמירה ופירוש אשר דבר לי אשר אמר לי. ועוד שמצינו שמות משתתפים בהוראות מתחלפות כמו שם עין שמשתתף לעין המים ולעין ולגוון וצבע אבל לא מצינו שם בעל הוראה אחת משתתף לבחינות מתחלפות כמו דבור ואמירה שהמה משותפי ההוראה ומתחלפי הבחינה סוף דבר לא מצאתי קורת רוח בדברי הרא"ם ז"ל מ"ש ביישוב דברי רש"י ז"ל ולא סר הקושי על ידיהם: (ד"ה ואשר נשבע ל') ר"ל שכריתת הברית קורא כאן שבועה כי לא מצאנו בשום מקום שבועה אחרת: ח זהו מן הסבא שהמה היו בעלי בריתו כמ"ש בסדר לך ורק אותם מצא צדיקים וישרים בין הכנענים וטוב לרדק בהם שאין להם פגם אחר זולת מצד חולדתם מורע כנען: י דמגמלי אדוניו למה לי ולא חיי לו לומר אלא ויקח העבד עשרה גמלים וילך וממילא ידענו שמגמלי אדוניו לקחם וע"כ שמשמענו הכתוב בזה שהכל מעידים שהמה מגמלי אדוניו הצדיק מדברי הרא"ם ז"ל: (ד"ה כל טוב) הוא מבואר. שהרי אי אפשר לו לשאת כל טוב אדוניו ורכושו בידים וביותר מקנהו וקרקעותיו דברים שאינם מטולטלין וע"כ אמרו ז"ל שטר מתנת כתב וכו': יד הפירוש הפשוט והברור לדעת רש"י וכל המפרשים ז"ל שרצה העבד שהאשה שיקח ליצחק יהיו בה שני תנאים הא' שתה"י צנועה וגופלת חסדים וכדאי ליכנס לבית אברהם. הב'. שתה"י טיוחסת חנונה לו ומלבד שהשכל הסבא מורה שזה הי' רצונו. הוא מבואר ג"כ להדיא בכתובי' שהרי

פירן אַ כוונה וואָס איר תכלית באַשטייט אין עפעס אַנדערש. נאָר דער תכלית איז אין זיי גופא * [אַנדערש ווי די גאַנצע בריאה וואָס אין איר אליין איז ניט דער תכלית. און זי איז באַשאַפֿן געוואָרן בלויז „בשביל ישראל ובשביל התורה“].

דערפֿון איז פֿאַרשטאַנדיק, אַז עדיז איז עס אויך בנוגע די עליות וואָס אידן זיינען עולה, ווי עס שטייט „ילכו מחיל אל חיל“¹⁰, דאָס הייסט: הגם אַז יעדער מדריגה איז אַ הקדמה און הכנה צו אַ העכערער מדריגה וואָס דער איד וועט צו איר צוקומען שפּע־טער, איז עס אַבער ניט אין אַן אופן וואָס די גידעריקערע מדריגה איז (נאָר) אַ משרת צו אַן אַנדער ענין, נאָר אַז אין דעם גופא באַשטייט איר תכלית:

דער בירור וזיכוך וואָס אידן טוען אויף אין די ענינים פֿון וועלט [דורך דעם וואָס זיי נוצן די עניני העולם „לשם שמים“, און אפילו ווען זיי

^{8*} בלקוֹת ראה כח, ד ואלך מוכיח ממרוֹל (ספֿו ראבות) „כל מה שברא הקבֿ"ה לא בראו אלא לכבודו“ וממרוֹל (סוף מפי קדושין) ואני נבראתי לשמש את קוני, שגם בריאת האדם (וכונתו שם היא לישראל — אתם קרוין אדם — כמובן מהמשך הענינים שם) היא (לא רק בשביל האדם גופא כ"א) לכבודו ית'. אבל * ראה לקוטי שיחות ח"ה שם (ובהערה 40), שמכיון שישראל וקובֿ"ה כולא חד, הרי זה גופא מה שנבראו לשמש את קונם, והו המציאות שלהם, עיי"ש באריכות. ולהעיר גם מאוה"ת תשא ע' איתתעט, ש"מה שלכבודו בראתי זהו שהי חולק הכבוד ליראיו.

⁹ נסמן בלקר"ש ח"ה ע' 159 הערה 62. ¹⁰ תהלים פד, ח. וראה גם סוף ברכות. סוף מו"ק, שו"ע אדה"ז תאריך ר"ס קנה.

* וראה לקו"ש חכ"ד ע' 163 הערה 44.

מאָכן פֿון די דברים גשמיים גופא אַ מצוה¹¹], איז בלויז מאָכן ולהבא. די גאַנצע וועלט איז באַשאַפֿן געוואָרן מלכתחילה¹² נאָר בכדי אידן זאָלן מאָכן פֿון איר אַ דירה לו ית' — וויבאַלד אַבער אַז די וועלט איז בלויז אַן אמצעי כנ"ל¹³, קומט במילא אויס, אַז דער (זמן און) מצב אין וועלכן דער דבר גשמי איז געווען קודם הבירור, איז ניט מער ווי אַ הכנה צו דעם בירור, בדוגמת ווי איין ענין איז אַ הכנה צו אַ צווייטן ענין:

משא"כ אידן, וויבאַלד אַז דער תכלית איז אין זיי גופא (אין אַלע זייערע ענינים¹⁴), איז דורך דעם הילוך „מחיל

(11) החילוק בין ב' ענינים אלו — ראה ד"ה וירד ה' תרס"ב, בראשית תשי"ה פ"ל. (12) ראה בארובה תניא פל"ו, ושם (מו), א): שלכן נברא מתחלתו.

(13) ראה לעיל (ע' 91 ואילך) שהכונה „בשביל ישראל ובשביל התורה“ היא ענינה של הבריאה גופא [שלכן התי' הוות הנבראים היתה על מנת שיעשו רצון הצדיקים אף שאין זה בטבעם, ובקרי"ס, ע"י שקיים את תנאו, שב הים לאיתנו — שניתן בו תוקף, ענין הנצחיות (בדוגמת הנצחיות דישראל)].

אבל בכ"ז, הרי מובן שהעולם הוא רק טפל לישראל ותורה, ורק שענין זה (מה שהעולם נברא בשביל ישראל ותורה) גופא — אינו כדבר נוסף על הבריאה, כ"א שוהו מציאותה. שלכן גם לע"ל, כשתושלם הכונה ד"דירה בתחתונים, יהיו אוה"ע (מין המדבר, סוג הכי נעלה שבעוה"ז) טפלים לישראל, ועמדו זרים ורעו גו' (לקו"ת שלח מג, סע"א. ולהעיר גם מ' תניא ספ"ו).

(14) ועד שאפילו החטא שישראל עושה — התכלית בזה הוא העילוי שיהי אח"כ ע"י התשובה, ואף שהחטא גופא הוא תיפך רצונו ית' ושבירתו של החטא זוהי תקנתו, הרי בנוגע לישראל העושה את החטא — מכיון שבזווי סופו לעשות תשובה, העילוי